

Finanțat de
Uniunea Europeană

Consiliul Național
al Tineretului din Moldova

CENTRUL
Parteneriat pentru
Dezvoltare

Suedia
Sverige

MAI INCLUZIV ȘI MAI EFICIENT

O abordare incluzivă a politicilor de
suport pentru tinerii și tinerele NEET
din Moldova

Chișinău 2023

Acest raport este elaborat de către **Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare** în cadrul proiectului „Oportunități mai bune pentru tinerii și tinerele care nu beneficiază de educație, formare și locuri de muncă (Inițiativa de Incluziune a Tinerilor și Tinerelor NEET)”, implementat de către Fundația Est-Europeană în parteneriat cu Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare, Consiliul Național al Tineretului din Moldova și Agenția pentru Dezvoltare Regională din Transnistria. Proiectul este finanțat de Uniunea Europeană și cofinanțat de Suedia.

CUPRINS

INTRODUCERE	3
SUMAR EXECUTIV.....	4
PROFILUL TINERILOR NEET DIN REPUBLICA MOLDOVA.....	6
TINERII NEET – PERSOANE CARE ÎNGRIJESC DE FAMILIE.....	9
TINERII NEET – PERSOANE CARE AU UN LOC DE MUNCĂ PESTE HOTARE SAU INTENȚIONEAZĂ SĂ PLECE LA LUCRU PESTE HOTARE	11
TINERII DEVENIȚI NEET DIN CAUZA DIZABILITĂȚII SAU ALE ALTOR SITUAȚII LEGATE DE SĂNĂTATE	12
COMPETENȚELE TINERILOR NEET	13
ACCESUL LA EDUCAȚIA FORMALĂ.....	17
ACCESUL LA EDUCAȚIA NON-FORMALĂ	21
ACCESUL LA ANGAJARE	23
IMPLICAȚIILE STRATEGIEI NAȚIONALE DE OCUPARE A FORȚEI DE MUNCĂ 2017-2021 ASUPRA TINERILOR NEET	26
O ABORDARE INCLUZIVĂ A RĂSPUNSULUI DE POLITICI.	28
MĂSURI PENTRU FLEXIBILIZAREA SISTEMULUI EDUCAȚIONAL.....	29
MĂSURI PENTRU SPORIREA PREZENȚEI BĂIEȚILOR ÎN SISTEMUL EDUCAȚIONAL	32
DESPRE CENTRUL PARTENERIAT PENTRU DEZVOLTARE.....	34

Autori:

Alexandra ERMOLENCO
Cristina COJOCARU
Natalia COVRIG
Alina ANDRONACHE
Alexei BUZU

INTRODUCERE

Integrarea tinerilor pe piața muncii a devenit un deziderat la nivel mondial. Potrivit Băncii Mondiale, în anul 2020, rata șomajului în rândul tinerilor cu vârsta de până la 24 de ani a constituit 17,9%¹. În Republica Moldova, rata șomajului în rândul tinerilor cu vârsta între 15-24 ani a înregistrat o valoare de 9,2%, fiind de trei ori mai mare decât rata generală a șomajului.

Criza economică și cea pandemică au avut un impact negativ direct asupra pieței muncii din Republica Moldova. Acestea au fost resimțite cel mai mult de către grupurile vulnerabile, afectând, în special, femeile angajate cu copii, angajații cu dizabilități, persoanele vârstnice. Totodată, la nivel mondial², datele arată că una dintre cele mai agravante situații este cea a tinerilor care nu fac parte din populația ocupată, nu studiază/învață în cadrul sistemului formal de educație și nu participă la niciun fel de cursuri sau alte instruirii în afara sistemului formal de educație (NEET). Organizația Națiunilor Unite susține că cel mai afectat grup de pe piața muncii în perioada crizei pandemice au fost tinerii³, anticipându-se o creștere majoră a ratei NEET în următorii ani. În Republica Moldova, situația tinerilor NEET, de asemenea este una alarmantă, rata constituind 29,8% din totalul tinerilor din țară (15-34 ani), în trimestrul II al anului 2022.

În ultimii ani, fenomenul NEET este abordat și în cadrul de politici al Republicii Moldova. La nivel național sunt întreprinse o serie de măsuri în vederea diminuării acestui fenomen. Astfel, în 2018 a fost aprobată *Legea cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj*⁴, care integrează tinerii cu vârsta cuprinsă între 16 și 24 de ani în lista categoriilor de populație care necesită suport suplimentar pe piața muncii, astfel aceștia devenind beneficiari direcți ai programelor de suport în ocupare, implementate de către ANOFM și subdiviziunile acesteia. *Strategia Națională "Moldova Europeană 2030"*⁵ își propune drept prim obiectiv creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților, integrând măsuri specifice de stimulare a ocupării tinerilor, inclusiv a celor aflați în statut NEET.

Recent a fost aprobat și Programul Național de Ocupare a Forței de Muncă 2022-2026⁶, care expres își propune drept obiectiv reducerea ratei tinerilor NEET, în special prin măsuri de prevenire. Pe lângă inițiativele legislative, sunt desfășurate proiecte de suport tehnic pentru capacitatea organizațiilor teritoriale de ocupare a forței de muncă și a organizațiilor societății civile în vederea extinderii serviciilor destinate tinerilor NEET. Cu toate acestea, analiza datelor statistice oferite de Biroul Național de Statistică arată că ceea ce se întreprinde la moment nu este suficient, iar implementarea diverselor proiecte nu diminuează rata NEET.

În acest context, prezentul raport are drept scop elucidarea situației tinerilor NEET din Republica Moldova și oferirea recomandărilor de măsuri legislative, care să abordeze mult mai complex fenomenul respectiv. Or, lipsa unor măsuri structurale în acest context vor conduce la păstrarea pe termen îndelungat a tendințelor actuale. Luând în considerare că perioadele prelungite ale statutului NEET pentru tineri provoacă efecte devastatoare, inevitabil se vor înregistra și tendințe negative. Astfel, este indispensabil să fie aplicate măsuri structurale ca: flexibilizarea locului de studii, măsuri de facilitare a procesului de tranziție de la studii la încadrarea în câmpul muncii, dezvoltarea serviciilor de îngrijire pentru copii la locul de studii etc.

¹ <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.1524.ZS>

² <https://ilostat ilo.org/covid-19-and-the-sustainable-development-goals-reversing-progress-towards-decent-work-for-all/>

³ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2021/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2021.pdf>

⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105474&lang=ro

⁵ <https://gov.md/ro/moldova2030>

⁶ <https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/488.pdf>

SUMAR EXECUTIV

Rata tinerilor NEET din Republica Moldova crește de-a lungul anilor, aceasta fiind estimată în 2021 la 30,4%. Analiza profilului tinerilor NEET din perspectivă teritorială arată că cea mai mare pondere se înregistrează în Sudul Republicii - 29,6%, comparativ cu zona Nord unde sunt 25,6% sau mun. Chișinău – 22,8%. Totodată, conform datelor statistice disponibile, tinerii NEET sunt preponderant fete și tinere cu nivel scăzut de educație.

Rata tinerilor NEET va fi în creștere în următorii ani din cauza crizei economice provocate de pandemia COVID-19. Criza economică cauzată de pandemia COVID-19 va avea un impact de lungă durată asupra tinerilor și tinerelor NEET, ca urmare a implicațiilor drastice asupra forței de muncă. Potrivit [Organizației Națiunilor Unite](#), rata NEET s-a înrăutățit începând cu trimestrul al patrulea al anului 2019 până în al doilea trimestru al anului 2020, în 42 din 49 de țări cu date disponibile. Aceasta se explică prin expulzarea de pe piața muncii a multor angajați, în special de vârstă tânără.

Treburile casnice și de îngrijire constituie principala cauză a statutului NEET. Analiza cauzală relevă 3 motive majore care au determinat tinerii să devină NEET: (i) și-au asumat responsabilitățile de îngrijire și, respectiv, au devenit casnici, această particularitate fiind caracteristică preponderent fetelor, (ii) au un loc de muncă peste hotare sau intenționează să plece la lucru peste hotare și (iii) au o dizabilitate sau altă situație.

Dizabilitatea reprezintă o barieră importantă pentru tineri pentru a se integra pe piața muncii sau în educație. Conform unui raport⁷, 48,6% dintre tinerii cu dizabilități cu vârsta cuprinsă între 15-34 ani fac parte din categoria NEET. Deși, la nivel general, preponderent femeile tinere se află în statut NEET, în cazul tinerilor cu dizabilități mai mulți bărbați fac parte din categoria NEET. O altă tendință caracteristică acestui grup se vizează faptul că majoritatea tinerilor NEET cu dizabilități au vârsta de peste 30 de ani. Principalele bariere cu care se confruntă tinerii NEET cu dizabilități în accesarea instituțiilor de învățământ și a pieței muncii se referă la inaccesibilitate, inclusiv din perspectiva de infrastructură, stereotipuri existente cu privire la lipsa de competențe sau nivel scăzut de eficiență a persoanelor cu necesități speciale, dar și discriminare directă.

Competențele constituie elementul crucial care asigură o tranziție eficientă a tinerilor de la educație la piața muncii și evitarea statutului NEET. Efortul de dezvoltare a competențelor tinerilor trebuie să țină cont de două dimensiuni: MOTIVAȚIA DE A ÎNVĂȚA și ACCESUL LA ÎNVĂȚARE. Orice intervenție de politică publică, indiferent de grupul de interes sau de beneficiari, trebuie să asigure concomitent respectarea acestor două elemente. În lipsa uneia dintre ele, orice efort de politică publică în domeniul educației sau a muncii va eșua.

Din perspectiva motivației, aflarea tinerilor în afara educației este determinată, în mare parte, de nivelul scăzut de interes. Datele obținute în cadrul unei [cercetări în teren](#) evidențiază că: (i) nivelul de motivație pentru învățare este unul destul de scăzut, (ii) modelul existent de învățare continuă să fie inechitabil, cu efecte diferite asupra diferitor grupuri de tineri. Orice abordare de politici care nu va ține cont de aceste aspecte va constitui o intervenție puțin relevantă și cost-eficientă.

Din perspectiva accesului, în grupul celor excluși (care și-ar fi dorit să învețe, dar nu au acces) se aliniază preponderent tinerii din mediul rural, economic inactivi. Circa 17% dintre tinerii de 18-24 ani care au părăsit timpuriu sistemul educațional formal⁸ sunt preponderent din mediul rural. Tinerii dornici să se antreneze într-

⁷ <https://aopd.md/raport-de-analiza-situatia-tinerilor-neet-cu-dizabilitati-din-republica-moldova/>

⁸ Învățarea în context formal reprezintă o învățare organizată și structurată și se fundamentează pe o proiectare didactică explicită. Acest tip de învățare are obiective, durate și resurse, depinde de voința celui care învață și se finalizează cu certificarea instituționalizată a cunoștințelor și competențelor dobândite.

o formă de educație, formare sau angajare, pe lângă dificultățile educaționale și personale, întâmpină o serie de bariere externe, structurale, care fac dificilă retragerea acestora din statutul NEET. Factorii de risc structurali se referă la condițiile dificile de pe piața muncii, lipsa oportunităților de educație și formare, acces redus la transport, în special pentru tinerii care trăiesc în zonele rurale, precum și insuficiența resurselor materiale pentru a beneficia de cele contra cost.

Accesul la educația formală este limitat, în mare parte, de responsabilitățile familiale și costurile financiare. Acest lucru devine mai pronunțat în cazul femeilor tinere, care sunt nevoite să renunțe la studii sau carieră pentru a face față responsabilităților familiale și de îngrijire a copiilor. Odată cu înaintarea în vârstă, responsabilitățile familiale devin o barieră tot mai importantă pentru învățare. Circa 30% dintre tinerii din cohorta de vârstă 18-24 de ani au menționat sarcinile familiale drept unul dintre principalele impedimente în accesarea educației formale de specializare, acest indicator ajungând la peste 42% în cazul persoanelor tinere cu vârsta de 25-29 de ani. Acest lucru corelează cu tendințele demografice care indică o creștere a vârstei când apare primul copil în familie.

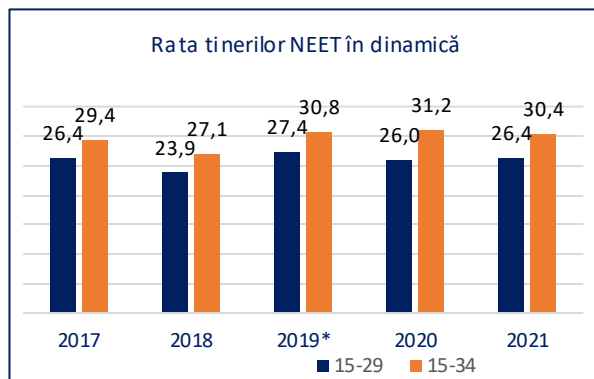
În ce privește educația non-formală, participarea este mai problematică pentru femei. Deși numărul femeilor tinere care și-ar dori să beneficieze de educație non-formală este mai mare, nivelul efectiv de participare a acestora în asemenea programe este mai mic, comparativ cu bărbații. Acest lucru poate fi explicat prin faptul că atât femeile angajate, cât și cele în afara pieței muncii au mai puțin timp pentru educația non-formală, având în vedere responsabilitățile de îngrijire pe care și le asumă femeile preponderent.

Există inegalități clare în ceea ce privește nivelul de inactivitate pe piața muncii a persoanelor tinere. O primă caracteristică prin care se manifestă inegalitatea în ceea ce privește inactivitatea economică se referă la perspectiva de gen. Pe de o parte, putem observa că pentru femei, în special pentru femeile din mediul urban, rata de inactivitate este mai mare comparativ cu a bărbaților atât din mediul rural, cât și cel urban. Pe de altă parte, ponderea femeilor inactive este mai mare în mediul, comparativ cu mediul urban. Această diferență se explică prin doi factori: (a) în mediul rural există mai puține oportunități de angajare și (b) mai multe femei din mediul rural locuiesc în gospodării în care un membru al familiei (bărbatul) este implicat în migrația de muncă.

Tinerii NEET sunt grupuri foarte diverse de persoane cu o varietate de experiențe și nevoi: șomeri/șomere de lungă durată, persoane care abia intră pe piața muncii, persoane care au grijă de copii sau rude, care suferă temporar de probleme de sănătate sau au dizabilități de lungă durată sau care iau o pauză temporară de la muncă sau studii ș.a. Pentru a oferi tinerilor mai multe oportunități în educație sau pe piața muncii și pentru a le permite să participe pe deplin în toate sferele vieții sociale este nevoie de o abordare holistică atât pe termen scurt, cât și pe termen lung. Drept răspuns la cele mai stringente necesități evidențiate în prezentul raport, este indispensabil să fie asumate măsuri legislative care: **(i)** ar oferi suport financiar tinerilor să acceseze oportunități de educație non-formală, **(ii)** ar asigura accesul la servicii alternative pentru tinerii și tinerele ce au copii și **(iii)** ar viza conceptualizarea și desfășurarea programelor educaționale ce ar stimula motivația tinerilor pentru educație și încadrare în câmpul muncii.

PROFILUL TINERILOR NEET DIN REPUBLICA MOLDOVA

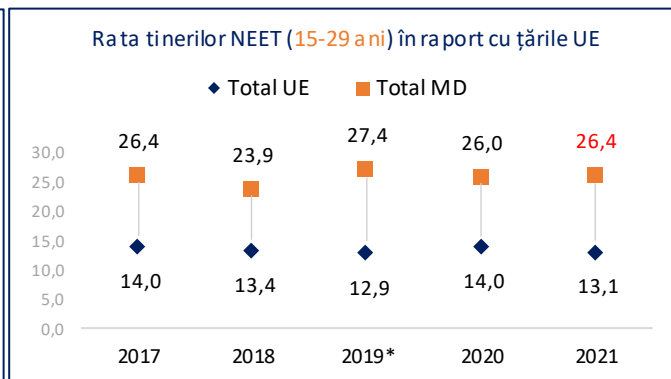
Rata tinerilor NEET din Republica Moldova crește de-a lungul anilor. Deși în anul 2021 s-a înregistrat o scădere de 0.8 p.p față de anul 2020, ponderea tinerilor care nu sunt ocupați, nu studiază în cadrul sistemului formal de educație și nu participă la niciun fel de cursuri sau alte instruiți în afara sistemului formal de educație (NEET), rămâne alarmantă, depășind 30% (figura 1). Analiza în plan internațional arată o discrepantă majoră în raport cu țările OECD, unde rata tinerilor NEET este de două ori mai mică, înregistrând o valoare de circa 13% în 2021 (figura 2).

F1. Tendința ratei tinerilor NEET în RM, %

Sursa: Biroul Național de Statistică

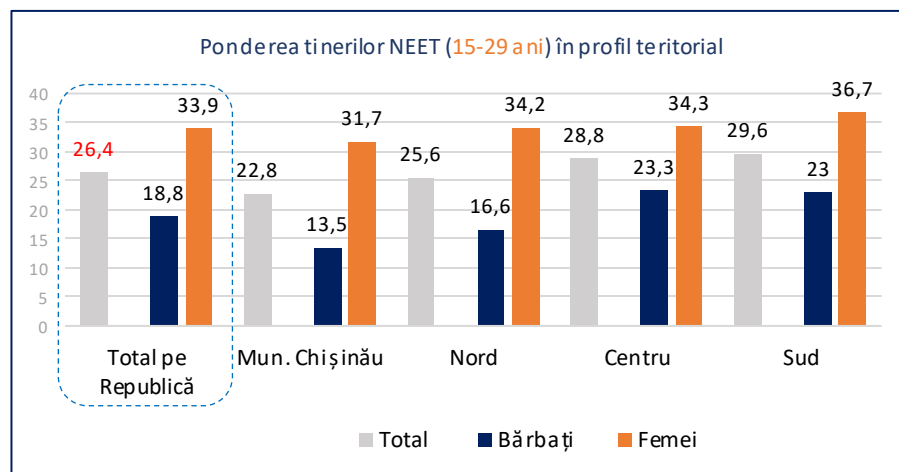
*Întrerupere în seriile de timp: Ancheta forței de muncă se realizează conform unui nou plan de sondaj și conform definiției revizuite a ocupării

F2. Rata tinerilor NEET comparativ cu țările UE, %

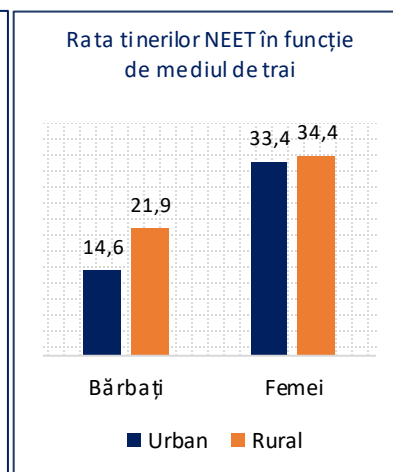
Sursa: Eurostat, Biroul Național de Statistică

Deși rata NEET este înaltă pe întreg teritoriul țării, există diferențe semnificative între regiunile geografice ale republicii. Analizând profilul tinerilor NEET din perspectiva teritorială, constatăm că cei mai mulți tineri NEET se înregistrează în regiunea de sud a republicii: 29,6%, comparativ cu zona Nord – 25,6%, iar în mun. Chișinău – 22,8%. Situația ceva mai bună în capitală se explică prin infrastructura mai dezvoltată. Astfel, oportunitățile de învățare sunt mai diverse, la fel și oportunitățile de angajare. În același timp, dacă ponderea femeilor NEET în zonele rurale și urbane se egalează, bărbații NEET se întâlnesc mai mult în zonele rurale – 21,9%, comparativ cu cei ce locuiesc în urbe – 14,6%.

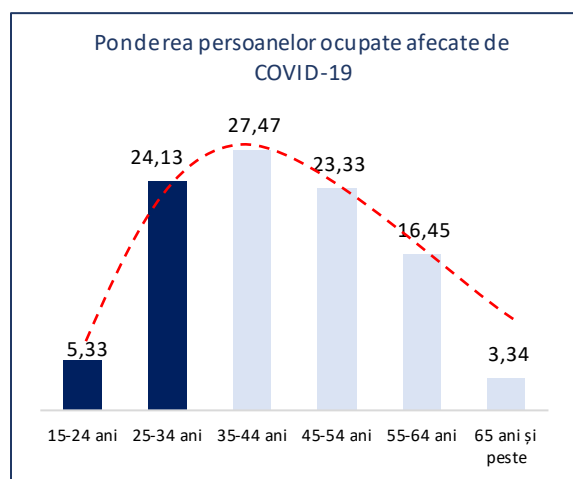
F3. Tinerii NEET în profil teritorial, pe sexe, 2021, %

Sursa: Biroul Național de Statistică

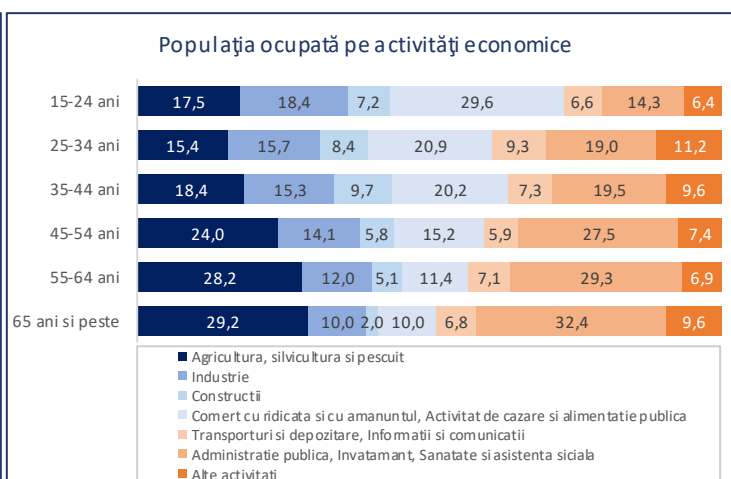

Rata tinerilor NEET va spori în următorii ani pe fondul crizei economice provocate de pandemia COVID-19.

Criza economică cauzată de pandemia COVID-19 va avea un impact de lungă durată asupra tinerilor și tinerelor NEET, ca urmare a efectelor drastice asupra forței de muncă. Potrivit [Organizației Națiunilor Unite](#), rata NEET s-a înrăutățit începând cu trimestrul IV al anului 2019 până în trimestrul II al anului 2020, în 42 din 49 de țări cu date disponibile. Acest lucru se explică prin expulzarea de pe piața muncii a multor angajați, în special a celor tineri. Conform datelor Biroului Național de Statistică, 30% dintre persoanele ocupate, afectate de COVID-19, au fost tinerii cu vârsta de 15-34 ani. Întrucât perioada pandemică s-a caracterizat prin reduceri masive de personal, tinerii au fost primii pe listă în acest proces, având mai puține necalificări și mai puțină experiență. Pe de altă parte, majoritatea tinerilor activau în domeniul HORECA, turism și comerț, or aceste 3 domenii economice au fost cele mai afectate de criza economică.

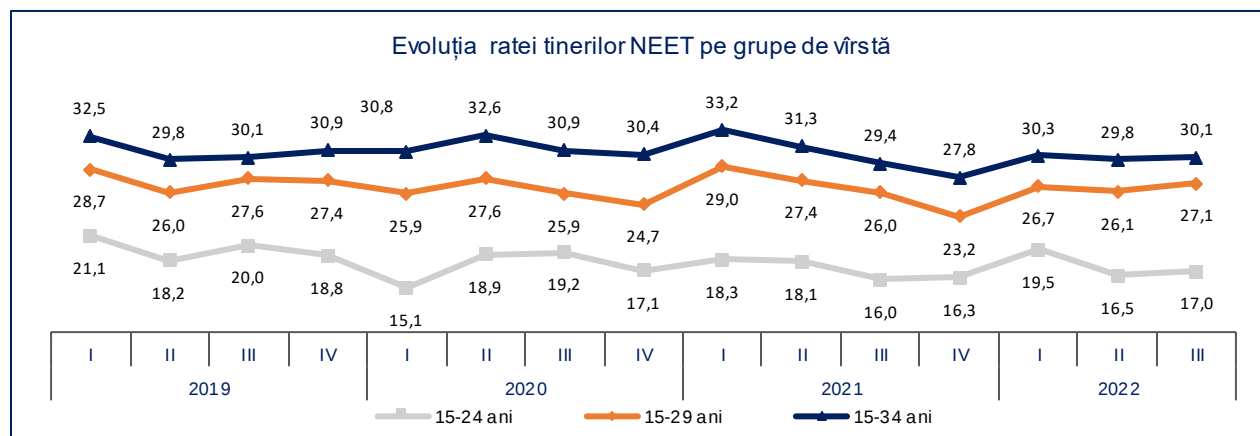

F4. % muncitorilor afectați de COVID-19, trim. I, 2020
Sursa: Biroul Național de Statistică

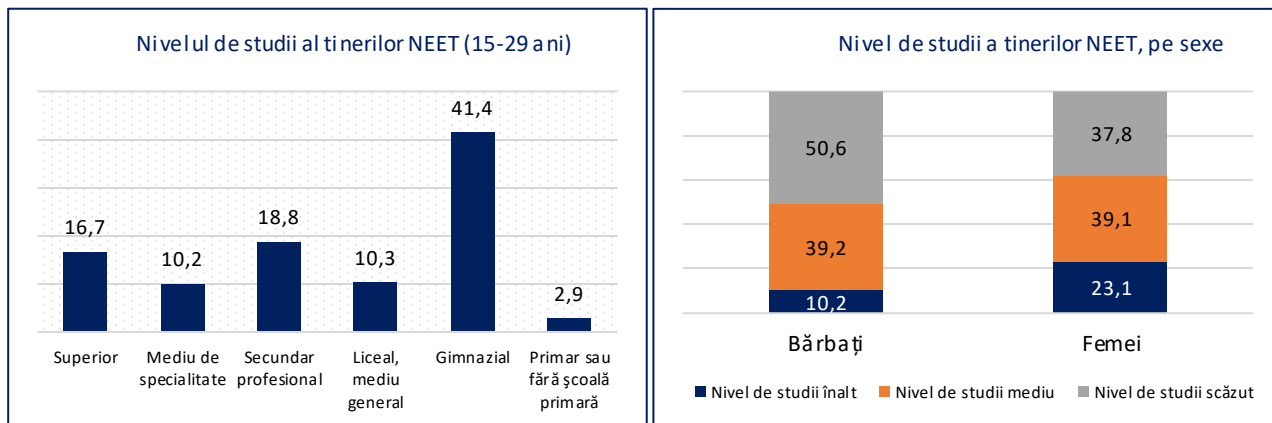
F5. Populația ocupată pe activități economice, categorii de vârstă, 2020, %
Sursa: Biroul Național de Statistică

În mare parte, statutul NEET este caracteristic tinerilor cu vârsta de peste 29 de ani. La nivel mondial, rata tinerilor NEET este calculată pentru vârsta de 15-29 ani. Începând cu anul 2019, Biroul Național de Statistică a calculat acest indicator pentru vârsta de 15-34 ani. Acest lucru a permis să fie identificată o nouă tendință: rata NEET sporește odată cu înaintarea în vârstă. Acest lucru se explică prin faptul că o bună parte dintre tinerii NEET se află în perioada de tranziție dintre studii și integrarea pe piața muncii, iar o altă parte sunt antrenați în sarcini de îngrijire, care sporesc odată cu înaintarea în vârstă.

F6. Rata tinerilor NEET, pe grupe de vârstă, ani și trimestre, %
Sursa: Biroul Național de Statistică

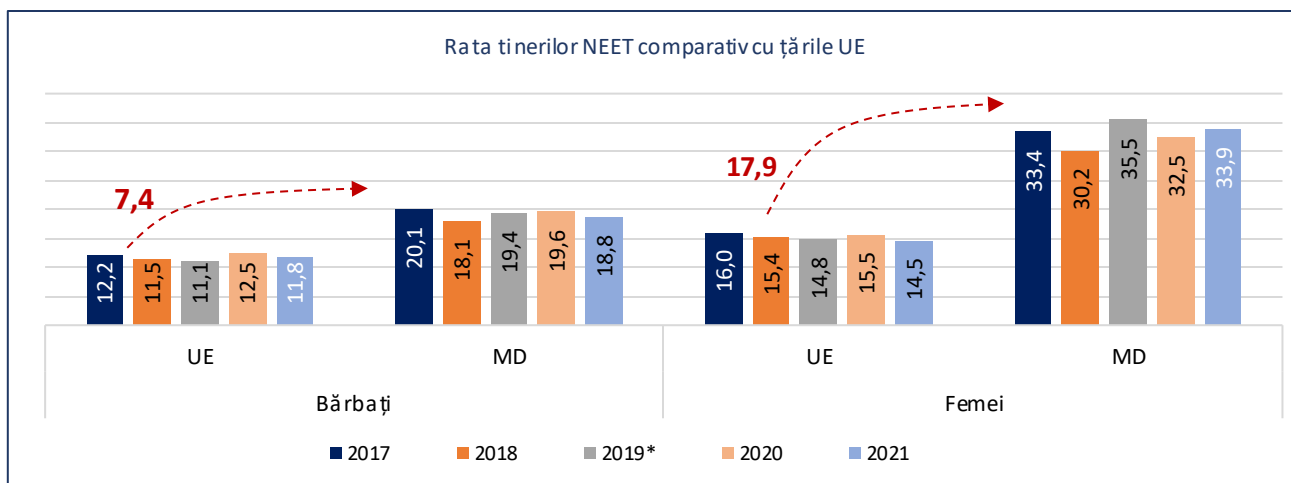
Mai mult de jumătate dintre tinerii NEET au un nivel scăzut de studii. În al treilea trimestru al anului 2022, 41,4% dintre tinerii NEET cu vârsta cuprinsă între 15-29 ani aveau studii gimnaziale. Datele indică asupra unei discrepante semnificative în ceea ce privește nivelul de studii al femeilor și bărbaților tineri. Astfel, cea mai mare discrepanță de gen se înregistrează în rândul tinerilor cu nivel înalt de studii, unde 23,1% sunt femeile și doar 10,2% - bărbați (din totalul bărbaților NEET). Această discrepanță e motivată, în mare parte, prin faptul că femeile, într-o pondere mai mare, urmează studii în instituții de învățământ superior. Pe de altă parte, femeile tinere mai des întrerup, abandonează sau extind studiile din cauza coinciderii cu perioada maternității, fapt ce explică numărul mai mare de femei cu studii superioare care au ajuns în statutul NEET.

F7. Nivelul de instruire al tinerilor NEET, pe tip de studii, sexe și grupuri de vârstă, trim. III 2022, %

Sursa: [Biroul Național de Statistică](#)

Din perspectivă de gen, atât la nivel european, cât și în Republica Moldova, ponderea femeilor în grupul NEET este mai mare ca a bărbaților. O tendință, care se observă începând cu anul 2017, relevă faptul că rata femeilor NEET este mai mare comparativ cu ponderea bărbaților NEET, raportată la populația generală masculină. Pe de altă parte, există o diferență semnificativă între rata NEET în rândul femeilor din Moldova și cele din țările Uniunii Europene: în medie discrepanța constituie 17,9% în ultimii ani, pe când la bărbații NEET alcătuiește 7,4%. Acest fapt se datorează politicilor privind reconcilierea vieții profesionale cu cea personală și programelor de încadrare în câmpul muncii, care sunt mai eficiente în statele europene.

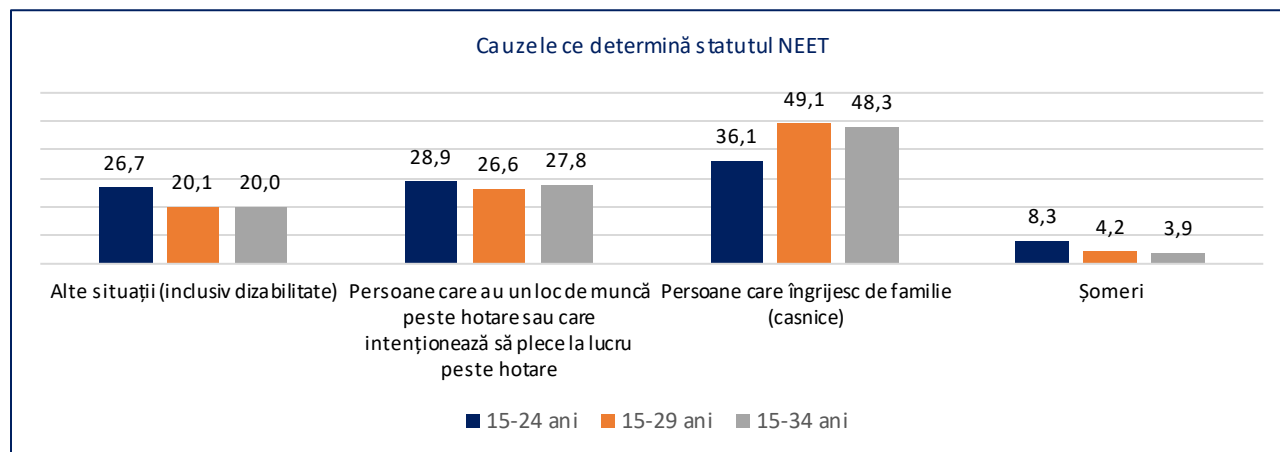
F8. Rata tinerilor NEET (15-29 ani), pe sexe, comparativ cu țările UE, %

Sursa: Eurostat, Biroul Național de Statistică;

* Întrerupere în seriile de timp

Sarcinile de îngrijire constituie principala cauză care determină tinerii și tinerele să devină NEET. Analiza causală relevă 3 motive majore care au determinat tinerii să devină NEET: (i) și-au asumat responsabilitățile

de îngrijire și, respectiv, au devenit casnici, această particularitate fiind caracteristică preponderent fetelor, (ii) au un loc de muncă peste hotare sau intenționează să plece la lucru peste hotare și (iii) au o dizabilitate sau altă situație legată de sănătate. Sarcinile casnice și de îngrijire constituie o cauză mai frecvent invocată odată cu înaintarea în vârstă. În schimb, tinerii cu vârsta de până la 24 de ani menționează mai des șomajul. De asemenea, tinerii de până la 24 de ani sunt mai predispuși să plece peste hotare la muncă sau deja dețin un loc de muncă în afara țării.

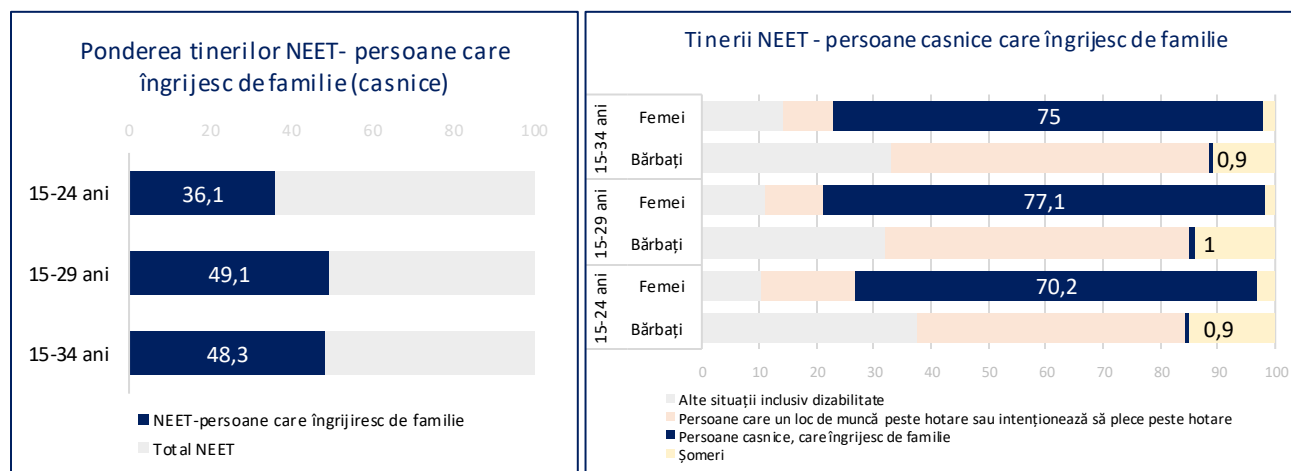

F9. Cauzele statutului NEET, pe grupe de vârstă, sexe și tip de cauze, trim. III 2022, %

Sursa: [Biroul Național de Statistică](#)

Tinerii NEET – Persoane care îngrijesc de familie

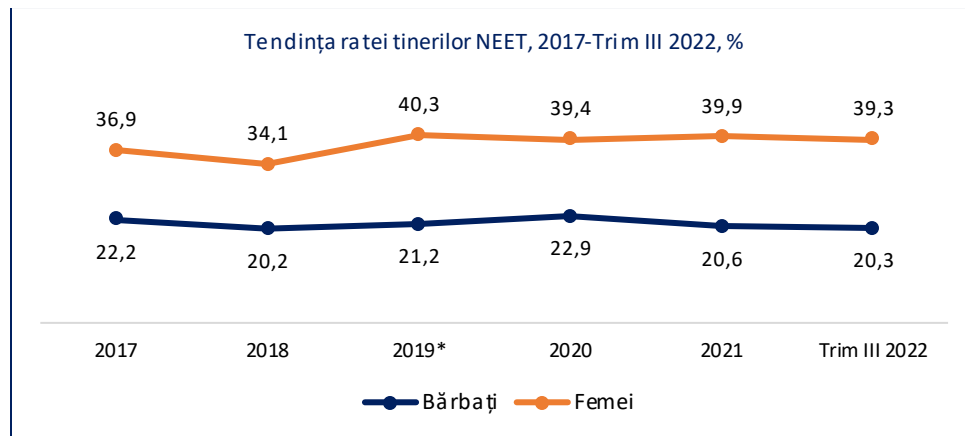
Tinerii se retrag de pe piața muncii și din sistemul de învățământ din cauza responsabilităților casnice. Principala cauză invocată de tineri, care explică de ce au renunțat la studii sau nu se antrenează în muncă este legată de asumarea responsabilităților casnice, de îngrijire a gospodăriei și a membrilor familiei. Odată cu înaintarea în vârstă, ponderea persoanelor care își asumă povara îngrijirii, devenind astfel tineri NEET, crește. Conform datelor Biroului Național de Statistică, se înregistrează o discrepanță de 12,2 p.p. între grupul de tineri cu vârsta între 15-24 ani, deveniți NEET din cauza poverii treburilor casnice, și grupul de tineri din categoria de vârstă de 15-34 ani.

F10. Ponderea tinerilor care au devenit NEET din cauza asumării responsabilităților casnice și de îngrijire a familiei pe grupe de vârstă, pe sexe, trim. III 2022, %

Sursa: [Biroul Național de Statistică](#)

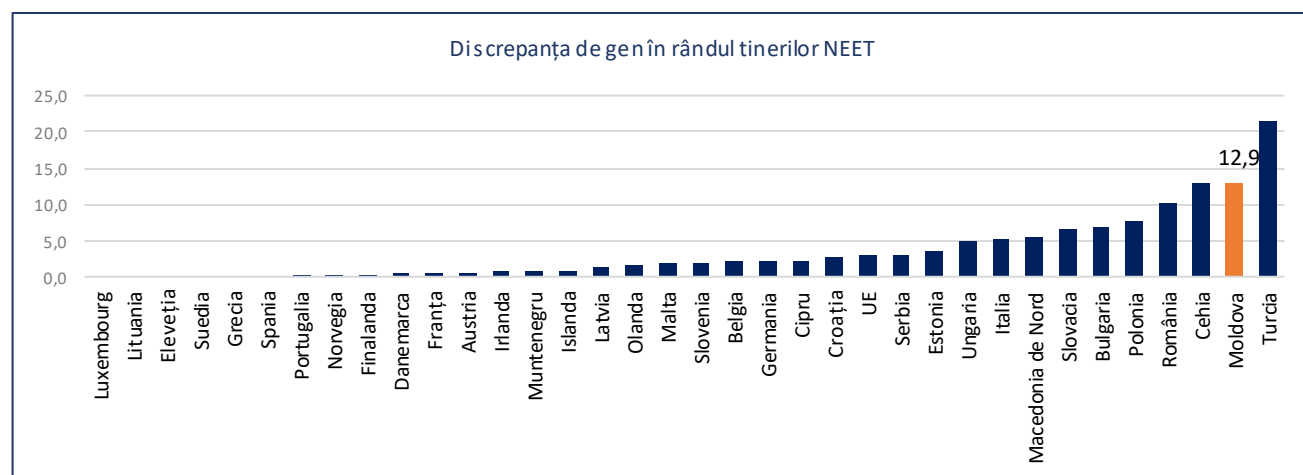
Femeile tinere sunt cele care sacrifică munca și învățământul pentru grijile casnice. Deși rata tinerilor NEET a scăzut nesemnificativ în anul 2022, trim III, față de ultimii 2 ani (2020, 2021) aceasta se datorează scăderii ponderii băieților cu statut NEET (20,3% în 2022, trim III, față de 22,9% în 2020). În schimb, rata femeilor NEET, conform datelor prezentate mai jos, păstrează aproximativ aceeași tendință de-a lungul acestor ultimi 3 ani. Astfel, putem constata că impactul și consecințele pandemiei se răsfrâng asupra tinerelor NEET pe termen mai îndelungat. De asemenea, dat fiind faptul că cele mai afectate din cauza crizei pandemice au fost femeile⁹, se anticipează că rata tinerelor NEET va crește considerabil în perioada următoare.

F11. Tendința tinerilor NEET (15-34 ani), pe sexe, 2017-Trim III, 2022, %

Sursa: Biroul Național de Statistică, *Întrerupere în seriile de timp

În context european, Moldova este pe al doilea loc printre țările cu cea mai mare discrepanță de gen. În general, discrepanța de gen se atestă în majoritatea țărilor europene¹⁰. Turcia este țara în care în anul 2020 majoritatea tinerilor NEET au fost femei, înregistrând și cea mai mare rată NEET dintre țările spațiului european – 32,0 %. Următoarea pe lista țărilor în care există inegalitate de gen în rândul tinerilor NEET este Moldova, cu o discrepanță de 12,9 p.p. Una dintre cauzele ponderii mai înalte a femeilor în rândul tinerilor NEET este asumarea de către acestea a rolului de îngrijire, care reprezintă motivul principal al inactivității (a se vedea figura 10).

F12. Discrepanța de gen în rândul tinerilor NEET (15-29 ani), 2020, p.p.

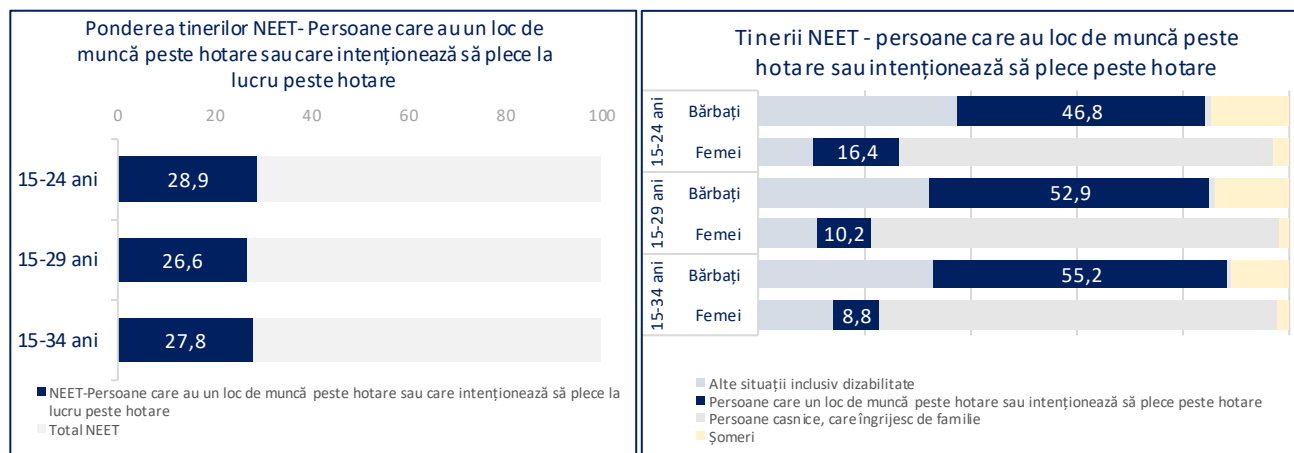
Sursa: Eurostat, Biroul Național de Statistică

⁹ <https://progen.md/munca-inegala-pe-timp-de-pandemie-analiza-inegalitatilor-de-gen-pe-piata-muncii-in-timp-de-pandemie/>

¹⁰ https://ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_676196.pdf

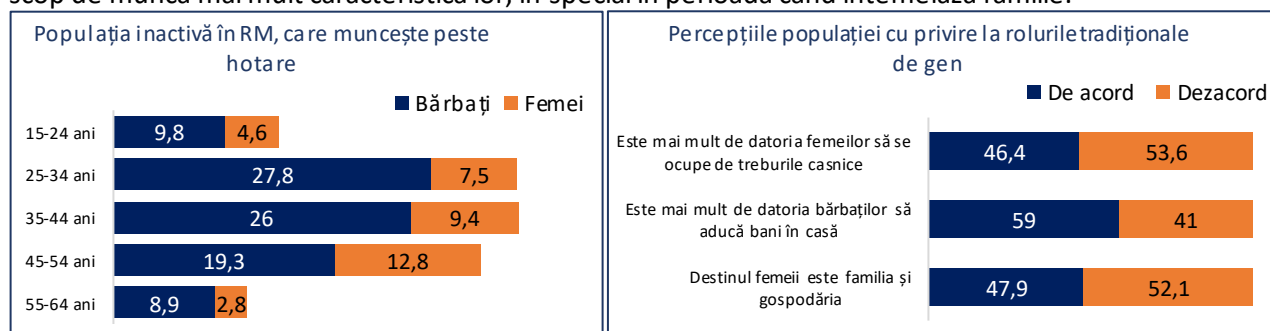
Tinerii NEET – Persoane care au un loc de muncă peste hotare sau intenționează să plece la lucru peste hotare

O altă cauză care explică de ce tinerii nu învață și nu vor să se integreze în câmpul muncii se referă la faptul că aceștia au un loc de muncă peste hotare sau intenționează să plece la lucru în afara țării. Indiferent de categoria de vârstă, cauza migrației în scop de muncă în rândul tinerilor NEET este caracteristică mai mult bărbaților: aproximativ jumătate dintre aceștia au indicat acest fapt. Femeile NEET, în schimb, sunt mai predispuse să plece la muncă peste hotare la o vârstă mai tânără. În general, migrația în Republica Moldova a fost o problemă de-a lungul anilor. Aproape un sfert din populația RM locuiește în prezent în străinătate fie temporar, fie pe o perioadă lungă de timp cu intenția de a rămâne permanent în țara gazdă sau de a reveni ulterior în Moldova¹¹, iar în contextul efectelor crizei pandemice, în special a crizei inflaționiste, această tendință se va intensifica.

F13. Ponderea tinerilor care au devenit NEET din cauza că au un loc de muncă peste hotare sau intenționează să plece la lucru peste hotare, pe grupe de vârstă, pe sexe, trim. III 2022, %; Sursa: Biroul Național de Statistică

Majoritatea persoanelor care pleacă peste hotare în căutarea unui loc de muncă sunt bărbați. Conform datelor BNS, aproximativ 35% dintre bărbații inactivi care pleacă peste hotare în scop de muncă sunt tineri cu vârsta cuprinsă între 15-34 de ani. Principalele motive ale migrației peste hotarele țării rămân a fi în continuare cele de ordin economic, pentru a identifica un loc de muncă mai bine plătit și a îmbunătăți condițiile de trai ale familiei¹². Odată ce stabilitatea financiară a familiei este atribuită bărbaților¹³, și tendința de emigrare în scop de muncă mai mult caracteristică lor, în special în perioada când întemeiază familie.

F14. Populația plecată, pe categorii de vârstă, 2021, %
Sursa: Biroul național de Statistică

F15. Percepții cu privire la rolurile de gen, 2021, %
Sursa: Sondaj CPD

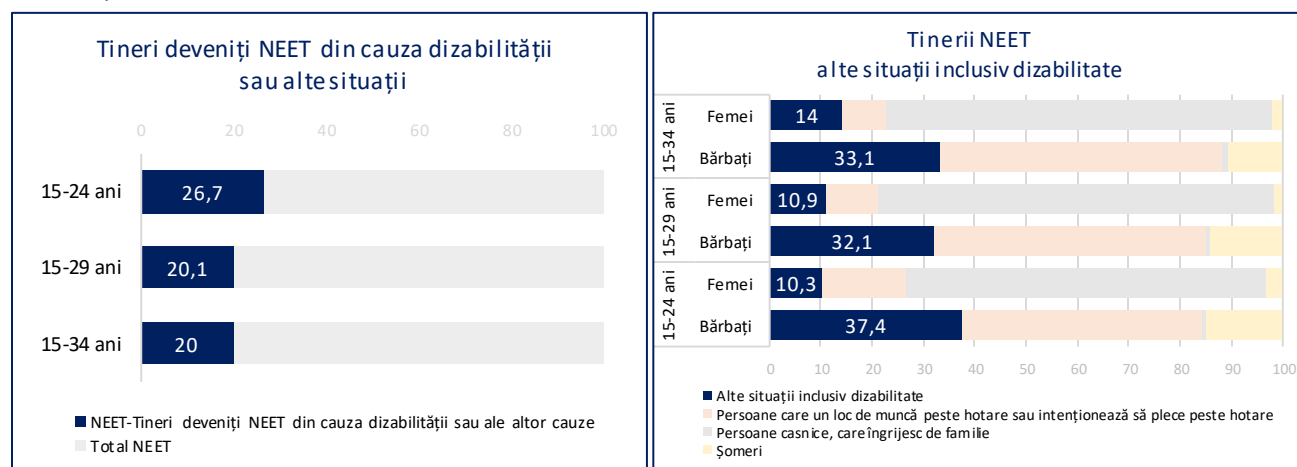
¹¹ https://moldova.iom.int/sites/g/files/tmzbd1266/files/documents/Migratia%20in%20scop%20de%20munca_5.pdf

¹² <http://bma.gov.md/ro/content/raport-analitic-al-profilului-migra%C8%99Bional-extins-al-republicii-moldova>

¹³ https://progen.md/wp-content/uploads/2022/03/CPD_Indexul-Egalitatii-de-Gen-2022.pdf

Tinerii deveniți NEET din cauza dizabilității sau ale altor situații legate de sănătate

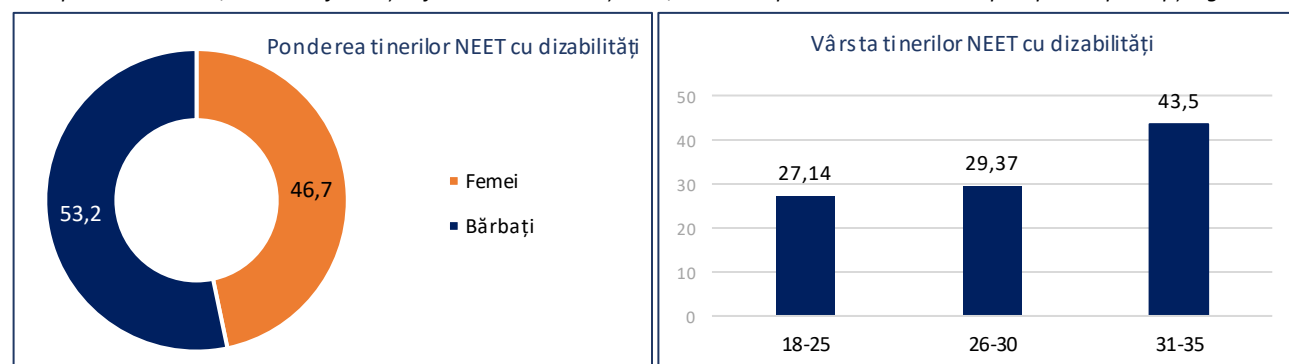
Dizabilitatea constituie o barieră importantă pentru tineri în ce privește încadrarea pe piața muncii sau în sistemul educațional. Aproximativ 20% dintre tinerii/tineretele NEET sunt persoane cu dizabilități sau care se confruntă cu o altă situație legată de sănătate ce nu le permite nici să lucreze, nici să învețe. În mare parte, constatăm că una dintre cele mai stringente provocări suportate de persoanele cu dizabilități este incluziunea, atât din punct de vedere a măsurilor de politici existente cu privire la piața muncii sau sistemul educațional, cât și din perspectiva accesibilizării infrastructurii. Menționăm că această cauză este invocată preponderent de băieții NEET.

F16. Ponderea tinerilor care au devenit NEET din cauza că au dizabilitate sau o altă situație, pe vârstă și sexe, trim. III 2022, %
Sursa: [Biroul Național de Statistică](#)

Jumătate dintre tinerii cu dizabilități fac parte din categoria NEET. Conform datelor raportului de analiză a AOPD¹⁴, 48,6% dintre tinerii cu dizabilități cu vârsta între 15-34 de ani fac parte din categoria tinerilor NEET. În rândul tinerilor NEET cu dizabilități, de asemenea, se atestă o discrepanță de gen. Conform datelor raportului menționat, tinerii NEET cu dizabilități sunt, într-o pondere mai mare, bărbați. Totodată, pot fi observate anumite diferențe și în funcție de gen: majoritatea tinerilor NEET cu dizabilități au vârsta de 31-34 ani.

*În lipsa disponibilității datelor, cifrele prezentate mai jos reprezintă estimările autorilor Raportului de analiză a situației tinerilor NEET în Republica Moldova, în baza informației furnizate de CNAS și BNS, care sunt prezentate în acest raport pentru percepție generală

F17. Ponderea tinerilor NEET cu dizabilități, pe sexe și vârstă, %
Sursa: Estimările AOPD în baza datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale și Biroului Național de Statistică

¹⁴ <https://aopd.md/raport-de-analiza-situatia-tinerilor-neet-cu-dizabilitati-din-republica-moldova/>

COMPETENȚELE TINERILOR NEET

Capitalul educațional al tinerilor constituie un factor important în determinarea statutului social al acestora pe parcursul vieții. Nivelul de educație și competențe ale tinerilor determină capacitatea acestora de integrare pe piața muncii, dar și forma de ocupare. Durata și calitatea educației pe care o primesc tinerii au un impact asupra tranziției lor de la educație la muncă, la fel ca și condițiile de pe piața muncii, mediul economic și contextul cultural. În mod tradițional, tinerii finalizează educația înainte de a-și căuta/găsi un loc de muncă, în timp ce în unele circumstanțe educația și angajarea sunt concomitente. Atunci când condițiile de pe piața muncii sunt nefavorabile, tinerii tind adesea să rămână mai mult timp în educație, deoarece ratele ridicate ale șomajului reduc costurile de oportunitate ale educației și aceștia își pot îmbunătăți competențele atunci când situația se ameliorează.

Pentru a îmbunătăți tranziția de la educație la muncă și a evita statutul NEET, sistemul educațional trebuie să asigure că tinerii au competențele necesare pe piața muncii. Investițiile publice în educație pot fi o modalitate rațională de a contrabalansa șomajul și de a investi în creșterea economică viitoare, prin consolidarea competențelor necesare. Aflarea în afara educației sau angajării (NEET) poate avea consecințe de lungă durată, în special când persoanele se confruntă cu perioade lungi de șomaj și devin descurajați. Tinerii NEET reprezintă o preocupare de politici actuală, cu consecințe viitoare semnificative pentru indivizi și societate, dacă nu se iau măsuri suficiente pentru a asigura o tranziție eficientă.

Efortul de dezvoltare a competențelor tinerilor trebuie să țină cont de două dimensiuni: MOTIVAȚIA DE A ÎNVĂȚA și ACCESUL LA ÎNVĂȚARE. Orice intervenție de politică publică, indiferent de grupul de interes sau de beneficiari, trebuie să asigure concomitent respectarea acestor două elemente. În lipsa uneia dintre ele, orice efort de politică publică va eșua. Așadar, aceste două elemente reprezintă pilonii indispensabili pentru orice politică și efort consistent în domeniul educației.

Dimensiunile *Motivație* și *Acces* se manifestă în mod distinct pentru orice persoană, fie aceasta ocupată sau inactivă, cu studii superioare sau medii, femeie sau bărbat. Un ecosistem eficient de dezvoltare a capacităților identifică aspectele specifice ale *Motivației* și ale *Accesului* pentru fiecare individ în parte. Figura de mai jos oferă o descriere mai detaliată a ceea ce avem în vedere prin aceste două dimensiuni:

MOTIVAȚIE

- Consideră că dezvoltarea competențelor este legată direct de beneficiile de pe piața muncii;
- Este încurajat să își dezvolte competențele în mod continuu;
- Procesul de învățare este unul relativ simplu;
- Nu este descurajat de potențiale costuri, investiții de timp și efort, distanță și alte potențiale obstacole legate de dezvoltarea competențelor;
- Crede în calitatea procesului de învățare.

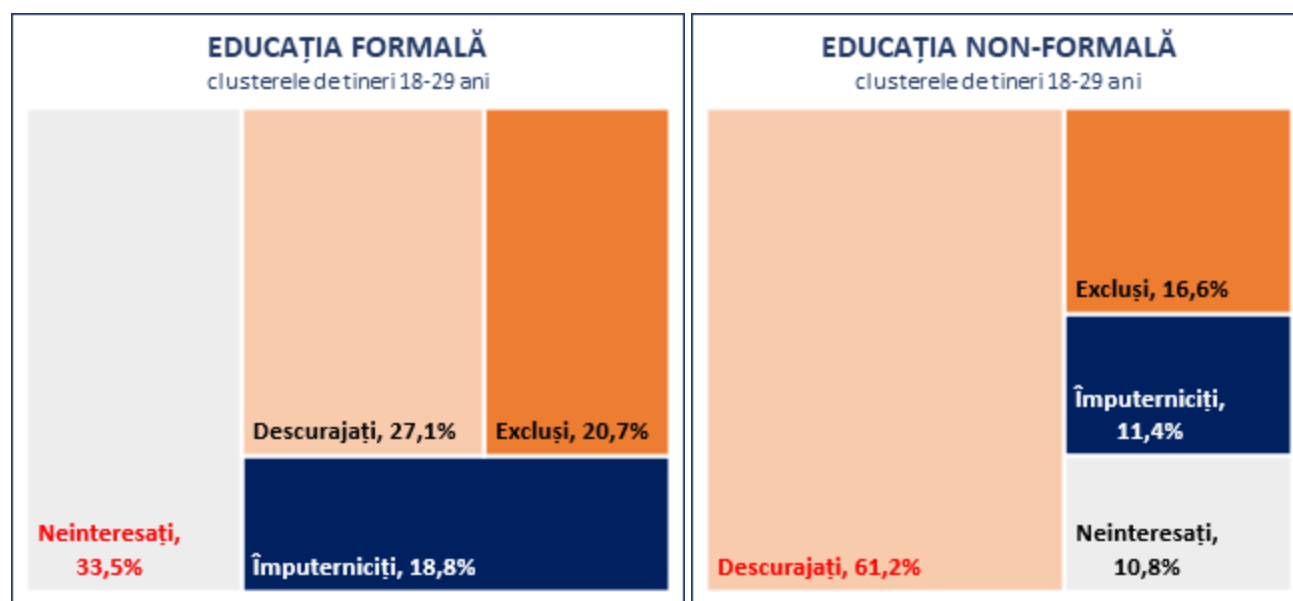
ACCES

- Informațiile relevante sunt disponibile;
- Serviciile, programele și instrumentele de învățare sunt disponibile;
- Învățarea este legată de puține precondiții, costuri directe și costuri ascunse;
- Învățarea este accesibilă din perspectivă geografică, din perspectiva timpului și a efortului;
- Procesul de învățare este unul lipsit de corupție.

F18 . Dimensiunile fundamentale ale învățării

Dacă considerăm aceste două dimensiuni drept fundamentale pentru un ecosistem de dezvoltare a competențelor, atunci tinerii pot fi grupați în patru categorii distincte, din perspectiva învățării:

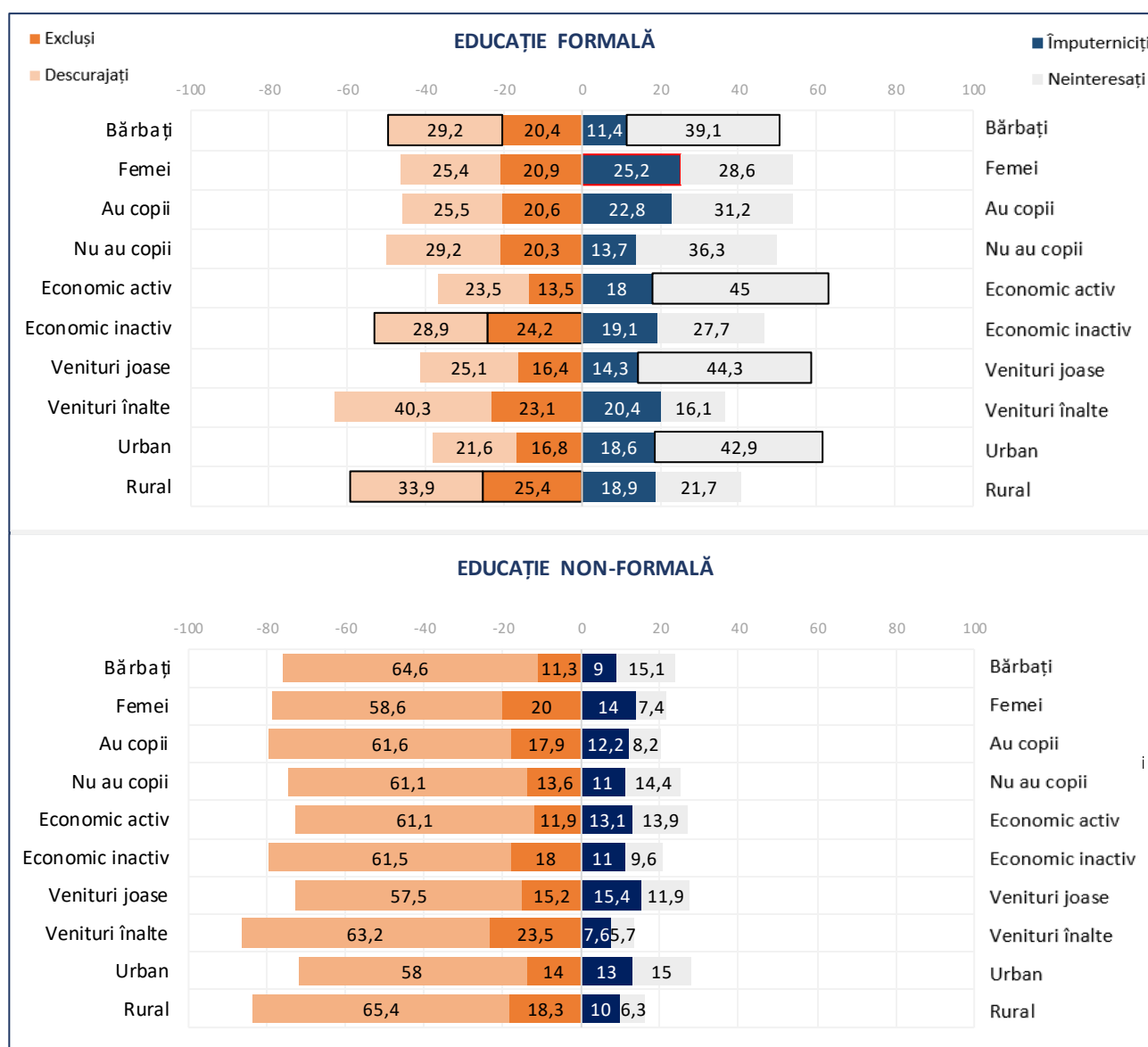
- **Cei împuterniciți** – acest grup are acces și motivația necesară pentru a învăța. Aceștia sunt beneficiarii majoritari ai programelor, serviciilor și oportunităților de învățare formală, non formală și informală. Din perspectiva politicilor publice, preocuparea față de grupul dat trebuie să fie legată de modul în care dezvoltarea competențelor se reflectă în beneficii concrete pe piața muncii (angajare rapidă, remunerare adecvată, avansare în carieră).
- **Cei neinteresați** – acest grup are acces la forme de învățare, dar nu este interesat să le valorifice, deoarece nu le consideră relevante pentru succesul pe piața muncii sau nu intenționează să fie activ pe piața muncii în viitorul apropiat. În cazul grupului respectiv, politicile publice trebuie să se preocupe de simplificarea semnificativă a procesului de învățare sau certificare a competențelor, încurajarea învățării la locul de muncă și informarea ținută despre oportunitățile și beneficiile procesului de învățare.
- **Cei excluși** – acest grup manifestă interes pentru a-și dezvolta competențele (sau pentru a obține competențe noi), dar întâmpină bariere legate de cost, timp, distanță sau de altă natură. Din punct de vedere al politicilor publice, acest grup trebuie să devină o prioritate pentru autorități și ulterioarele intervenții. O regândire a tuturor programelor și oportunităților de învățare din perspectiva accesibilității (ca timp, cost, reconciliere a vieții profesionale cu cea de familie, distanță) vor produce rezultate rapide.
- **Cei descurajați** – acest grup nu are acces și motivație pentru învățare. O bună parte din grupul respectiv anterior a făcut parte din grupul *Celor excluși*. Din perspectiva politicilor publice, va fi necesară o abordare integrată a programelor de activare pe piața muncii, a serviciilor sociale, de consiliere și servicii de învățare, suport de materiale etc.

F19. Clusterele de tineri cu vârsta de 18-29 ani în funcție de accesul la educație și motivația de a învăța
Sursa: [Sondaj de opinie CPD, 2019](#)

Aflarea tinerilor în afara educației este determinată, în mare parte, de nivelul scăzut de motivație. În baza datelor obținute în cadrul unei cercetări în teren¹⁵, tinerii au fost cartografiați în funcție de dimensiunea *Accesului* și a *Motivației*¹⁶. Analiza evidențiază următoarele:

- (i) nivelul de motivație pentru învățare, în termeni relativi, este mult mai mic comparativ cu gradul de acces la educație. Respectiv, orice abordare de politici care nu va ține cont de nivelul de motivare va constitui o intervenție puțin relevantă și cost-eficientă;
- (ii) cu unele excepții, modelul existent de învățare continuă să fie inechitabil, cu efecte diferite asupra diferitor grupuri de tineri. Și în acest caz, orice politică publică ce nu va ține cont de inegalitățile respective va continua perpetuarea acestora.

F20. Clusterele tinerilor cu vârsta de 18-29 ani în funcție de motivație și acces la educație, pe grupuri socio-demografice, %
Sursa: Sondaj de opinie CPD, 2019

¹⁵ Calea incertă spre calificarea adulților: o analiză a inegalităților de învățare pe tot parcursul vieții în Republica Moldova, CPD, 2019 <https://progen.md/calea-incerta-spre-calificarea-adultilor-o-analiza-a-inegalitatilor-de-invatare-pe-tot-parcursul-vietii-in-republica-moldova/>
¹⁶ Pentru estimarea *Motivației* populației au fost luate în calcul ponderea persoanelor care au realizat anterior studii formale și/sau non-formale și ar fi predispuși să mai urmeze pe viitor. Pentru estimarea *Accesului* au fost luate în considerare ponderea respondenților care nu dispun de studii formale de specializare și nu au urmat niciodată studii non-formale, dar și-ar fi dorit acest lucru, însă s-au confruntat cu anumite obstacole.

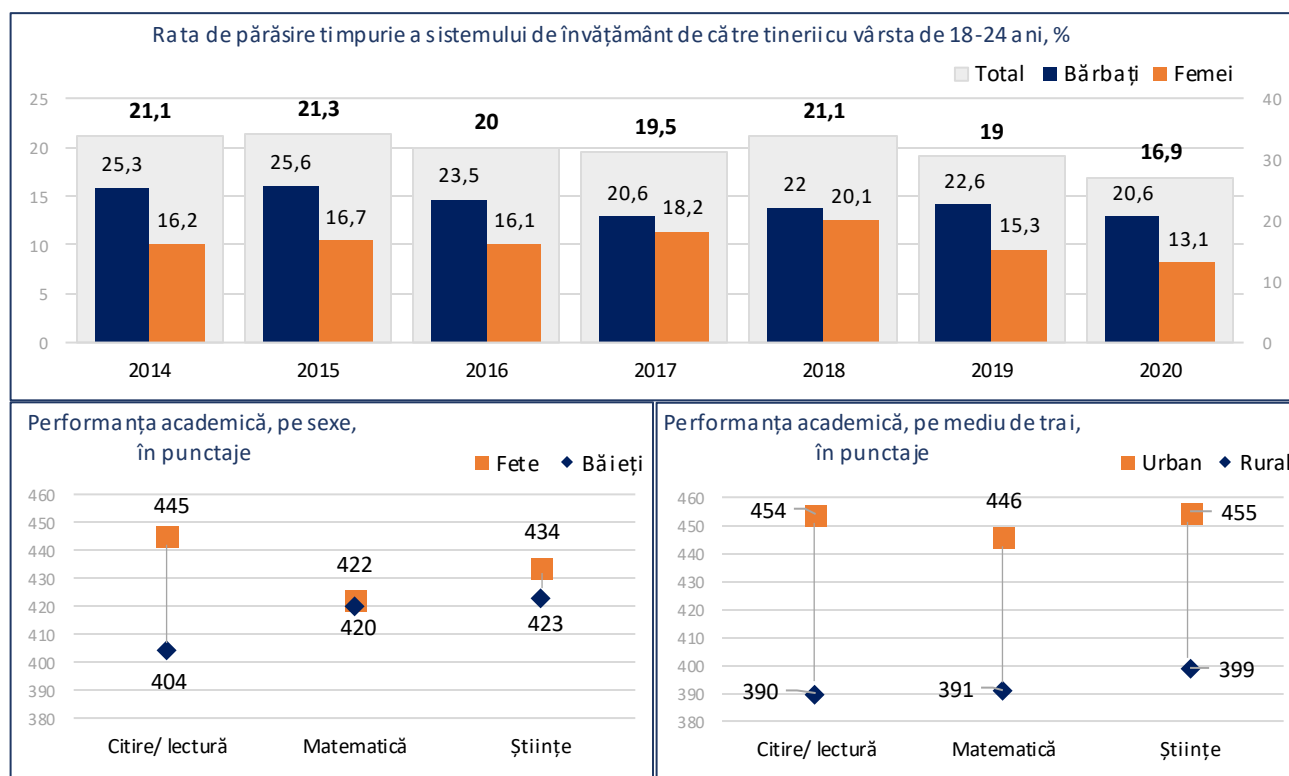
În grupul celor excluși (care și-ar fi dorit să învețe, dar nu au acces) se aliniază preponderent tinerii și tinerele din mediul rural, economic inactivi. Capitalul social adesea determină capacitatea acestora de a accesa oportunități de dezvoltare personală și profesională. Tinerii dornici să se antreneze într-o formă de educație, formare sau angajare, pe lângă dificultățile educaționale și personale, întâmpină o serie de bariere externe, structurale, care fac dificilă retragerea acestora din statutul NEET. Factorii de risc structurali se referă la condițiile dificile de pe piața muncii, lipsa oportunităților de educație și formare, acces la transport, în special pentru tinerii din zonele rurale (a se vedea figura 20). Aceștia au acces limitat la oportunități de învățare din considerentul infrastructurii slab dezvoltate, dar și din motivul costurilor ascunse pe care trebuie să le suporte: bariere legate de costuri de deplasare, de întreținere ș.a.

Bărbații cu venituri joase sunt printre tinerii neinteresați și descurajați, care nu intenționează să se antreneze în nici o formă de educație, formală sau non-formală. Tinerii cu statut socio-economic scăzut și posibilități financiare reduse au acces limitat la oportunități de dezvoltare personală și profesională, atât prin antrenarea în educație de calitate, cât și angajare decentă (a se vedea figura 20). Tinerii din acest grup adesea sunt prinși într-un cerc vicios: posibilitățile financiare reduse determină nivelul scăzut de interes pentru a continua studiile, fapt ce conduce la un nivel scăzut de competențe, șanse sporite de a accesa muncă necalificată sau prost plătită, ceea ce, în ultimă instanță, perpetuează situația lor socio-economică. Bărbații tineri se caracterizează prin motivație scăzută de a se antrena în procesul educațional, aceasta găsindu-și explicație în nivelul aspirațional în rândul băieților. Datele Biroului Național de Statistică sugerează că băieții sunt mai predispuși să părăsească timpuriu sistemul educațional, iar nivelul lor aspirațional este asociat cu dorința de a câștiga bani. O bună parte dintre tinerii descurajați riscă să devină tineri NEET ca urmare a dificultăților de integrare pe piața muncii, în virtutea competențelor scăzute. Cartografierea tinerilor excluși, descurajați și neinteresați este crucială pentru a dezvolta politici țintite, cu măsuri adecvate axate pe nevoile grupurilor care necesită cel mai mult asemenea intervenții.

ACCESUL LA EDUCAȚIA FORMALĂ

Circa 17% dintre tinerii de 18-24 ani au părăsit timpuriu sistemul educațional formal¹⁷, preponderent cei din mediul rural. Ponderea tinerilor care părăsesc timpuriu sistemul educațional nu a variat semnificativ în ultimii 10 ani, oscilând între valorile 20%-22%. În ultimii doi ani se observă o tendință de descreștere a indicatorului dat atât în cazul bărbatilor tineri, cât și a femeilor (a se vedea figura 21). Potrivit datelor Biroului Național de Statistică, rata de părăsire timpurie a sistemului educațional în rândul tinerilor de la sate este de două ori mai mare față de tinerii de la orașe. Instituțiile de învățământ formal de specializare sunt concentrate preponderent în municipii și centre raionale, ceea ce înseamnă că pentru o bună parte dintre tinerii din zonele rurale distanța, costurile de deplasare către aceste puncte regionale, costurile de întreținere constituie un impediment important în accesarea învățământului formal de specializare.

Băieții sunt mai predispuși să părăsească timpuriu sistemul formal de educație. Studiile internaționale sugerează că performanța academică scăzută sporește probabilitatea de părăsire timpurie a sistemului educațional și influențează perspectivele ulterioare ale celor care abandonează timpuriu. Conform raportului PISA 2018, în Republica Moldova băieții au performanțe academice mai scăzute decât fetele¹⁸, ceea ce îi predispune spre a părăsi timpuriu sistemul educațional și îi face mai susceptibili de a se confrunta cu șomaj sau de a avea ocupare post-școlară instabilă. Femeile tinere sunt mai puțin predispuse să abandoneze timpuriu sistemul educațional formal, cu toate acestea statutul lor în relația cu piața muncii este mai defavorizat comparativ cu bărbatii, chiar dacă nivelul lor de studii este mai înalt.

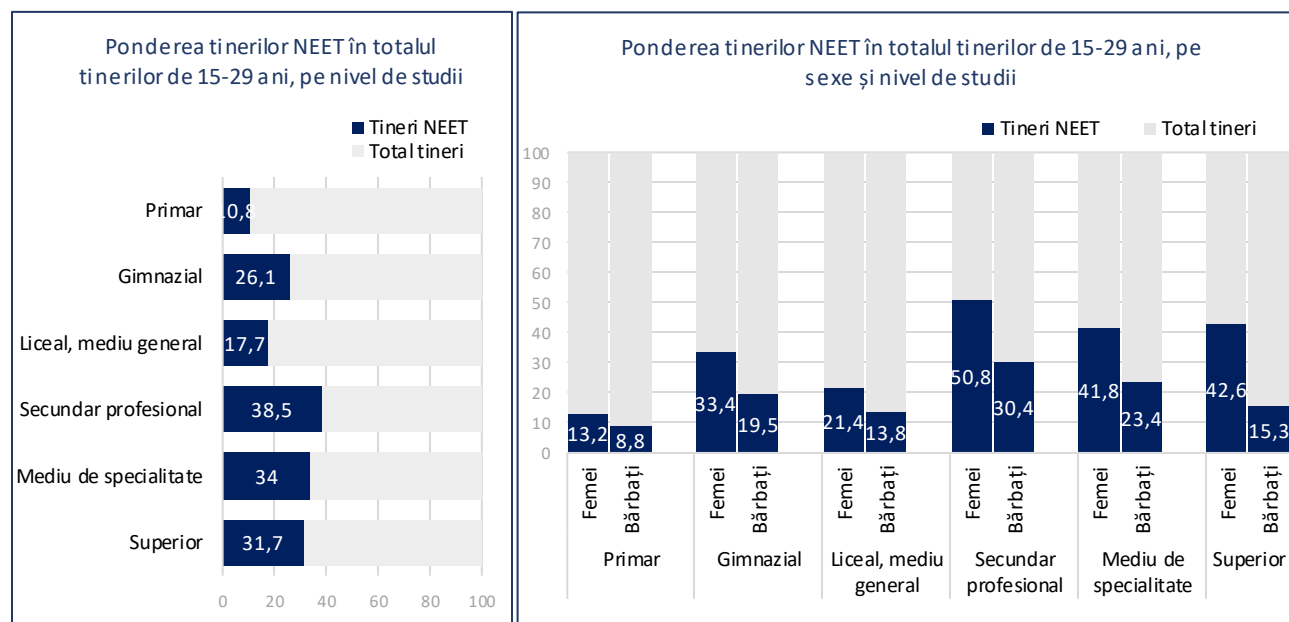
F21. Relația tinerilor cu sistemul formal de învățare

Sursa: Biroul Național de Statistică, 2020; Rezultatele PISA, 2018

¹⁷ Învățarea în context formal reprezintă o învățare organizată și structurată și se fundamentează pe o proiectare didactică explicită. Are obiective, durate și resurse, depinde de voința celui care învață și se finalizează cu certificarea instituționalizată a cunoștințelor și competențelor dobândite.

¹⁸ Republica Moldova în PISA 2018, https://ance.gov.md/sites/default/files/raport_pisa2018.pdf

Tinerii care au părăsit timpuriu studiile au șanse mai mari să devină NEET. Capitalul educațional al tinerilor conturează capacitatea acestora de a reuși în tranziția de la studii la muncă și a se integra eficient pe piața muncii. Adesea, un nivel mai scăzut de studii se asociază cu o rată mai înaltă NEET. Tinerii care au abandonat studiile, fără a obține o diplomă de studii superioare, au șanse mai mari să devină NEET. În medie, circa 40% dintre tinerii care au studii secundare profesionale și 34% dintre cei care au studii medii de specialitate la momentul actual sunt în categoria NEET. Acest indicator este mai mic în cazul tinerilor cu studii superioare (31,7%). Majoritatea tinerilor cu studii superioare care au devenit NEET sunt femeile - 43%, comparativ cu doar 15% dintre bărbați. Datele respective sugerează faptul că la un moment dat, femeile de vârstă reproductivă, ajung în situația de a renunța la viața profesională în favoarea vieții de familie, nașterii și îngrijirii copiilor. Prin urmare, în cazul tinerilor (în special a femeilor) cu studii superioare, riscul de a deveni NEET este legat de accesul limitat la servicii de îngrijire și educație timpurie.

F22. Relația dintre nivelul educațional și riscul de a deveni NEET, %
Sursa: Biroul Național de Statistică, 2021

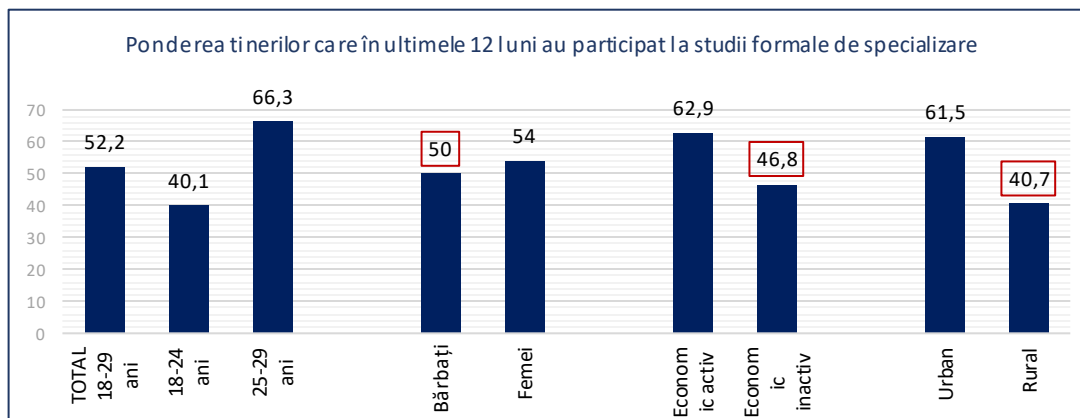
Circa 33% dintre femeile și bărbații cu vârsta de 25-29 de ani nu au studii formale de specializare. Aici ne referim la acea pondere a tinerilor care la moment nu dispune de studii formale din care rezultă o calificare sau specialitate profesională, ce conferă dreptul legal de a practica o meserie¹⁹. Indicatorul dat este mai mare în rândul bărbaților tineri (38%), comparativ cu femeile tinere (29,8%), acesta fiind un efect al părăsirii timpurii a sistemului educațional formal (de regulă, după finalizarea studiilor medii generale).

Tinerii din mediul rural, economic inactivi înregistrează un nivel mai redus de participare la studii formale de specializare. Inactivitatea economică rezultă în statut socio-economic vulnerabil și posibilități financiare reduse. Reieșind din acest fapt, putem evidenția două probleme caracteristice Republicii Moldova: i) tinerii cu venituri modeste și cei din mediul rural, deși și-ar dori să urmeze careva studii, se abțin din cauza posibilităților financiare reduse, ii) tinerii cu venituri mai înalte au acces sporit la studii, însă ulterior, o bună parte dintre aceștia părăsesc țara (fenomenul exodului de creiere).

Bărbații într-o proporție mai mică participă la studii formale. Bărbații sunt mai puțin predispuși să realizeze studii formale pentru obținerea unei profesii, specializări. Acest lucru este confirmat și de datele oficiale oferite de către Biroul Național de Statistică, conform cărora numărul anual de fete care absolvesc o instituție de

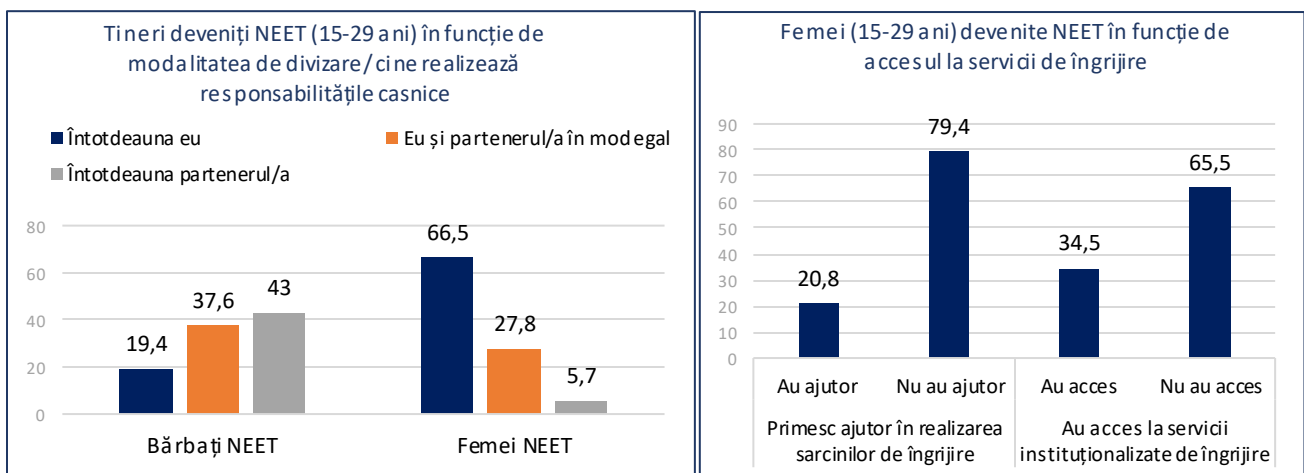
¹⁹ Nu au fost luate în calcul studiile liceale, gimnaziale și primare

învățământ specializat este mai mare decât numărul băieților. Aceeași sursă indică faptul că bărbății, într-o proporție destul de mare, văd scopul vieții în a câștiga bani și mai puțin în a continua studiile. În pofida faptului că fetele/ femeile au un nivel de educație mai înalt, comparativ cu băieții/ bărbății, acestea sunt mai defavorizate pe piața muncii, fiind adesea antrenate în domenii prost plătite sau în poziții de execuție.

F23. Participarea tinerilor la studii formale de profesionalizare, %
Sursa: Sondaj de opinie CPD, 2019

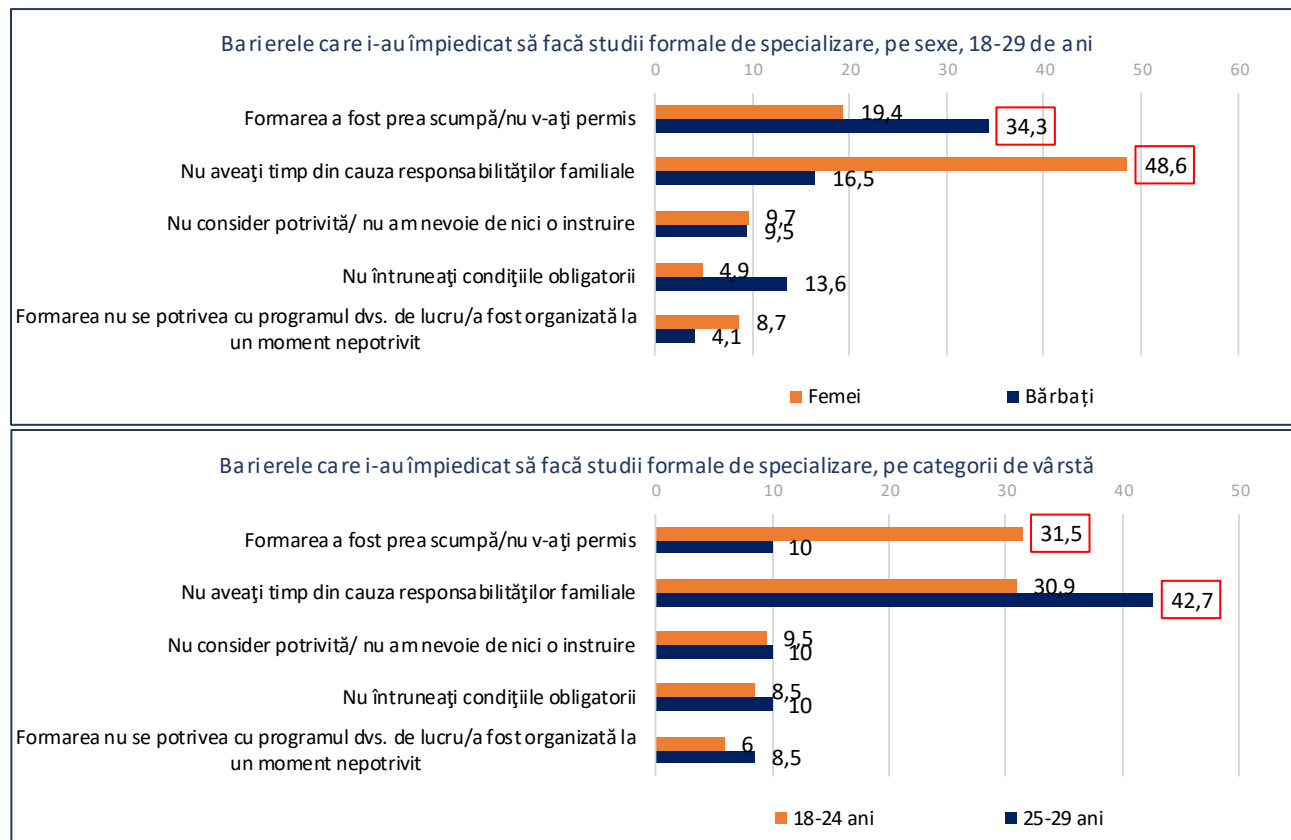
Responsabilitățile familiale și costurile financiare limitează accesul tinerilor la educația formală. Acest lucru devine mai pronunțat în cazul femeilor tinere, care în virtutea accesului limitat la servicii de îngrijire, sunt nevoite să renunțe la studii sau carieră pentru a face față responsabilităților familiale și de îngrijire a copiilor. Analiza datelor indică o corelație semnificativă între accesul la servicii instituționale de îngrijire (grădiniță, școală, centre de zi, îngrijitori ș.a.) și predispoziția de a deveni NEET (figura 24). Această situație este caracteristică pentru circa jumătate dintre femeile cu vârsta de 18-29 de ani. Bariera legată de responsabilitățile familiale este mult mai conturată în mediul rural (46,1% față de 18,9% în mediul urban), astfel fiind confirmată încă o dată infrastructura socială și de servicii foarte slab dezvoltată în zonele rurale. În același timp, observăm că capacitatea de a urma studii formale este influențată și de o serie de factori externi, cum ar fi capacitatea financiară redusă, accesul din perspectiva geografică sau bariere legate de locul de muncă (a se vedea figura 24).

F24. Corelația dintre statutul NEET și accesul la servicii de îngrijire și modul de divizare a sarcinilor casnice, %
Sursa: Studiul Generații și Gen, 2020

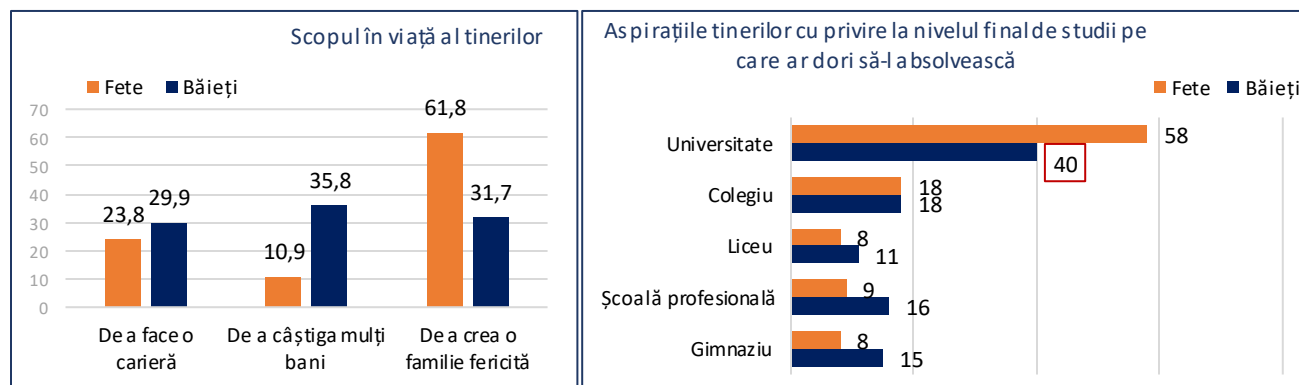
Odată cu înaintarea în vârstă, responsabilitățile familiale devin o barieră tot mai importantă pentru învățare. Circa 30% dintre tinerii din cohorta de vârstă 18-24 de ani au menționat sarcinile familiale drept unul

dintre principalele impedimente în accesarea educației formale de specializare, acest indicator ajungând la peste 42% în cazul tinerilor cu vârsta de 25-29 de ani. Acest lucru corelează cu tendințele demografice care indică o creștere a vârstei, când apare primul copil în familie.

F25. Barierele de participare la studii formale de specializare, %
Sursa: Sondaj de opinie CPD, 2019

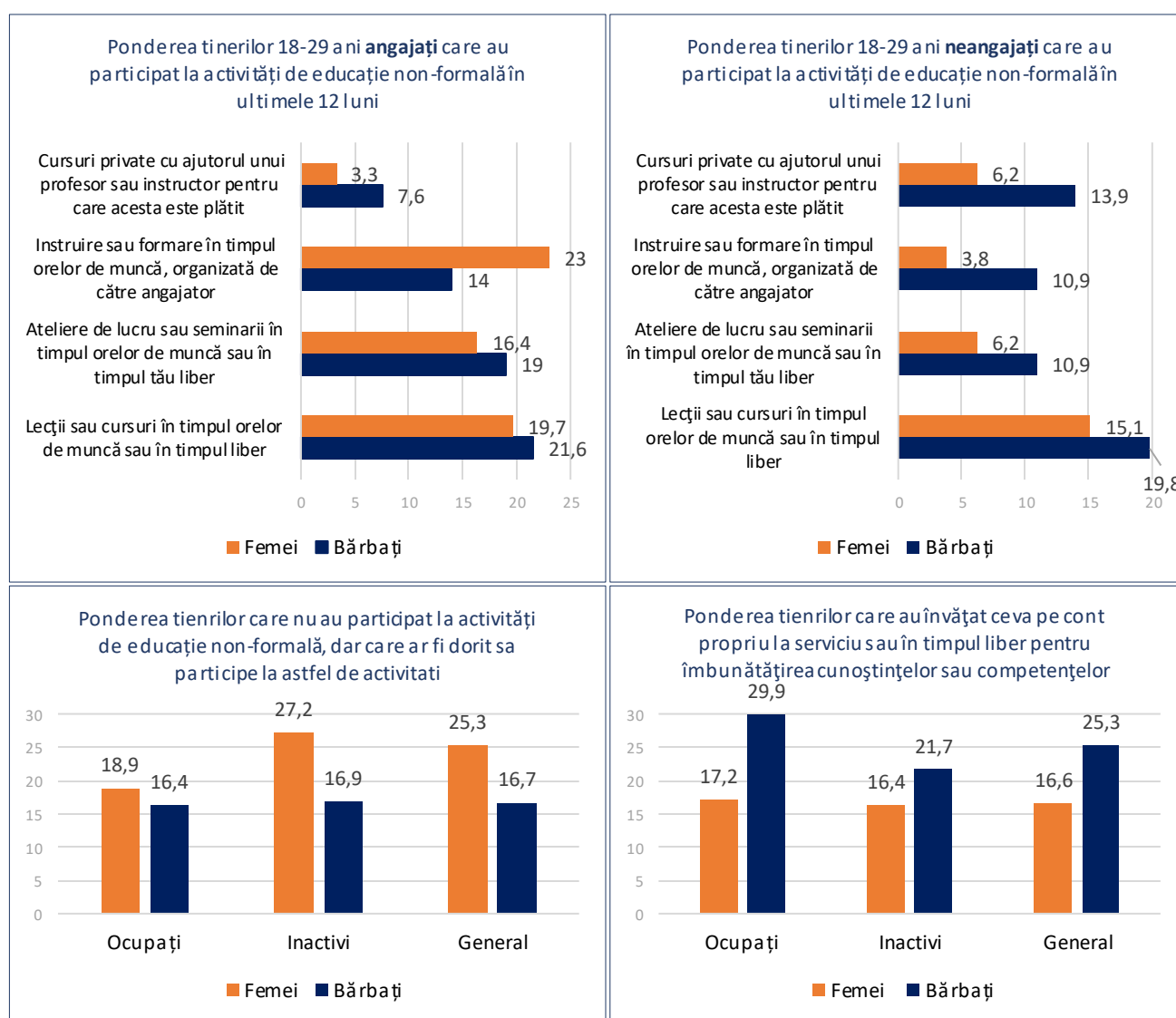
Nivelul de aspirații este un alt factor care determină (ne)participarea tinerilor în educația formală de specializare. Având în vedere că unele “norme” sociale încă sunt perpetuate, majoritatea oamenilor consideră că bărbații au datoria să aducă venitul în familie. Potrivit Indexului Egalității de Gen pentru Republica Moldova, în 2021, circa 62% din populație consideră că este mai mult de datoria bărbaților să aducă bani în casă. Prin urmare, băieții au o predispunere mai mare de a renunța la studii superioare în favoarea oportunităților de a câștiga bani. Pe de altă parte, se așteaptă ca fetele să acorde prioritate vieții de familie și, astfel, să pledeze pentru opțiuni de carieră care să le permită să îmbine mai ușor viața profesională cu viața de familie.

F26. Aspirațiile tinerilor în viață, %
Sursa: Biroul Național de Statistică, 2021

ACCESUL LA EDUCAȚIA NON-FORMALĂ

Participarea la educația non-formală este mai problematică pentru femei. Deși femeile tinere și-ar dori să beneficieze de educație non-formală, nivelul efectiv de participare a acestora în asemenea programe este mai mic comparativ cu bărbații. În cazul tinerilor și tinerelor din afara pieței muncii această inegalitate este destul de evidentă. Există anumite diferențe în ceea ce privește modul de încadrare în educația non-formală a femeilor și bărbaților. Atunci când beneficiază de educație non-formală, femeile angajate o fac mai mult la locul de muncă, iar pentru bărbații tineri modalitățile de accesare a acestei forme de educație sunt mai variate. Acest fenomen se explică prin faptul că atât femeile angajate, cât și cele în afara pieței muncii au mai puțin timp pentru educația non-formală, comparativ cu bărbații. Participarea mult mai mare a femeilor la programe de educație non-formală la locul de muncă e posibilă, deoarece acestea au loc, cel mai probabil, în timpul orelor de muncă.

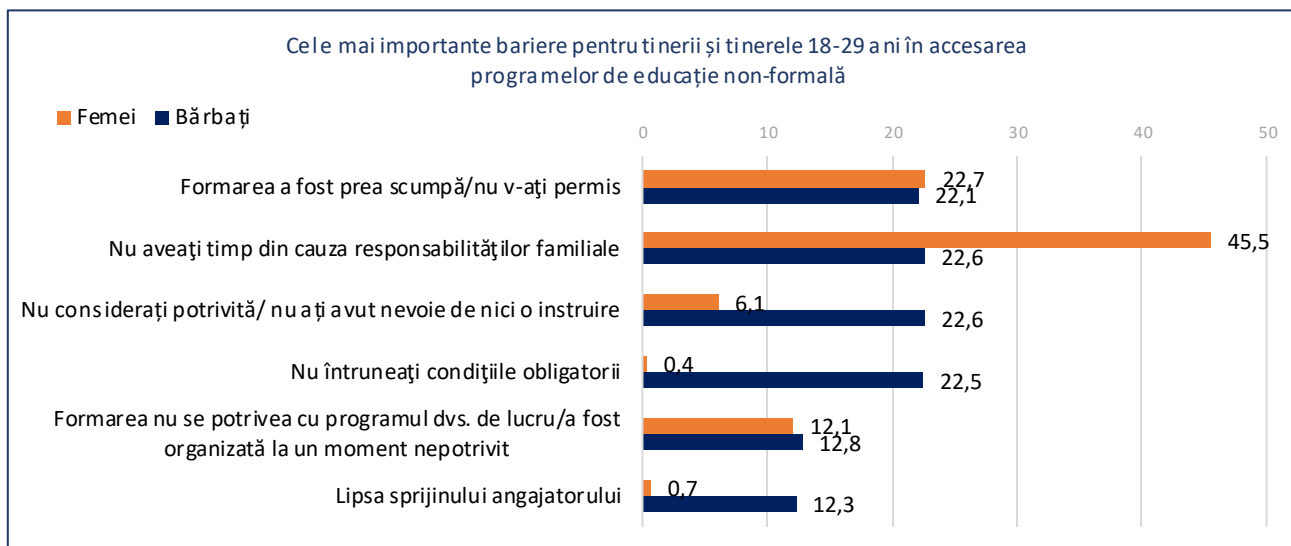

F27. Participarea tinerilor și tinerelor la programe de educație non-formală, %

Sursa: [Sondaj CPD realizat în rândul persoanelor angajate și neangajate, 2019](#)

Interesul pentru educația non-formală a tinerilor și tinerelor este diferit și influențat de factori diferiți.

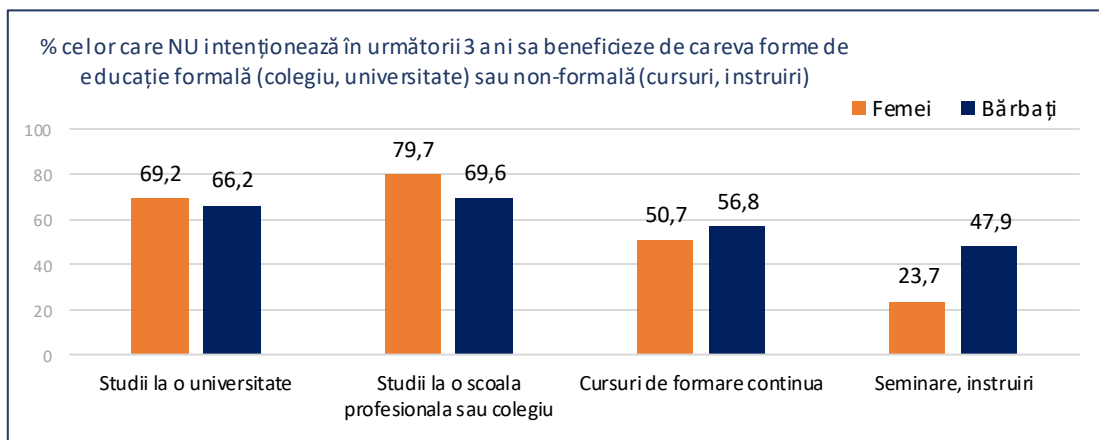
Datele disponibile arată că doar aproximativ o treime dintre tinerii de 18-29 ani ar dori să beneficieze de programe de educație non-formală. Cu siguranță, ponderea celor care își doresc să beneficieze de mai multe programe trebuie să crească. Acest lucru va fi posibil dacă barierele de acces și factorii descurajanți vor fi atenuați. O barieră semnificativă, caracteristică femeilor tinere, se referă la lipsa de timp, cauzată de responsabilitățile de îngrijire – o cauză structurală care împiedică accesul tinerilor la diferite oportunități (de învățare, de instruire, de angajare etc.). Costul înalt pentru programele de educație sunt caracteristice în egală măsură pentru 20% din tineri și tinere. Pentru o parte semnificativă din tineri, programele de educație non-formală nu au relevanță ori sunt mai puțin accesibile din cauza lipsei de suport sau imposibilității de calificare.

F28. Principalele bariere de acces la servicii de educație non-formală

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD în rândul persoanelor neangajate, 2019

În rândul tinerilor se atestă un nivel extrem de jos de motivație pentru a continua studii. Datorită schimbărilor tehnologice rapide, muncitorii cu un nivel mai scăzut de studii se confruntă cu perspective slabe pe piața muncii. Acest lucru se manifestă în venituri mai mici pentru cei cu calificări joase, dar și cu o probabilitate mai sporită de șomaj. Datele arată că peste 65% dintre tinerii de 18-29 de ani din Republica Moldova nu intenționează să continue studii formale și peste 30% - studii non-formale. În contextul actual, un asemenea nivel de aspirații educaționale va avea implicații nemijlocite asupra dezvoltării economice a țării, în general, și dezvoltării profesionale și personale, în particular. Orice efort de politică publică în domeniul educației, trebuie în mod prioritar să integreze măsuri de stimulare a învățării.

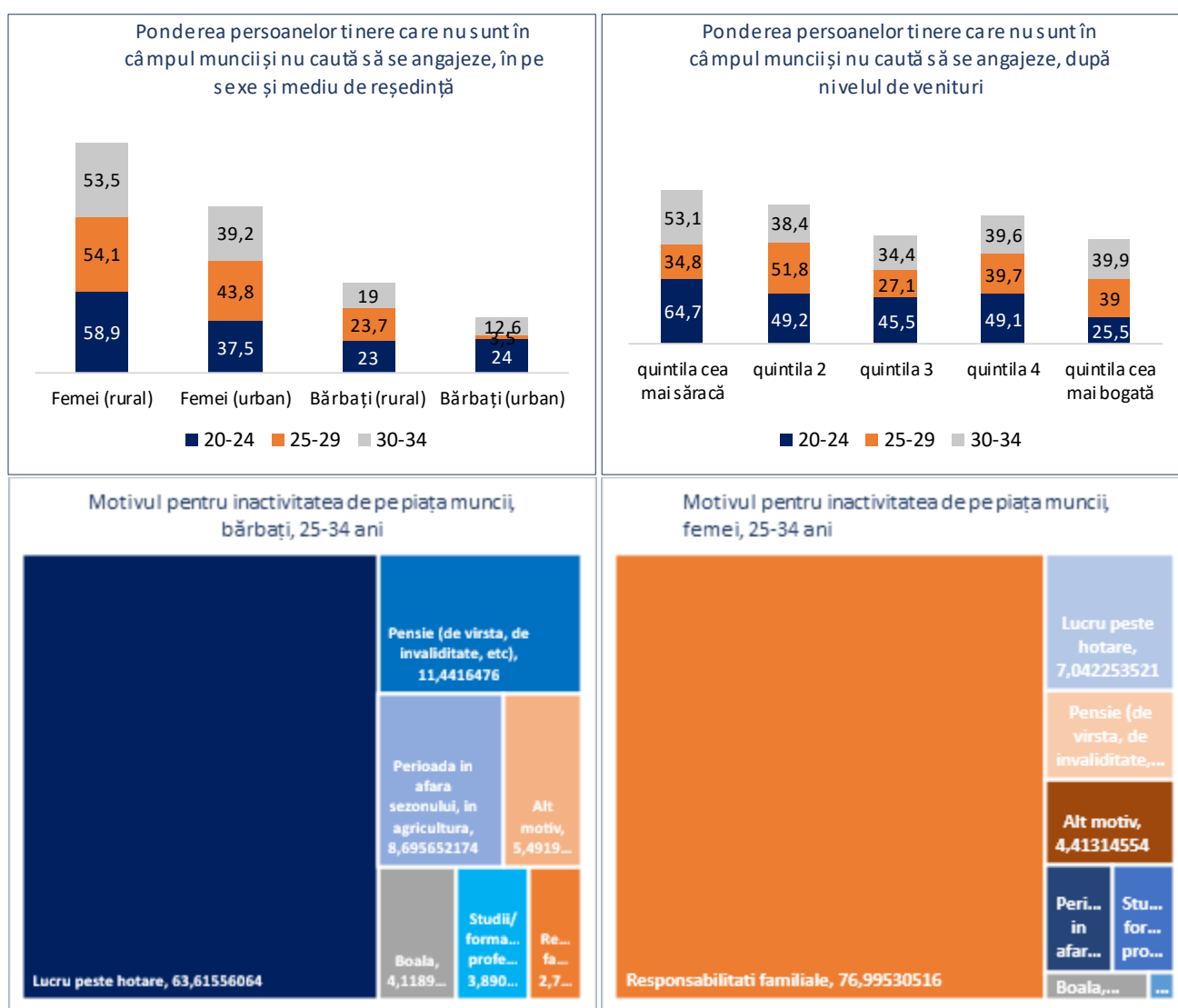

F29. Intențiile tinerilor cu privire la continuarea studiilor

Sursa: Sondaj CPD, 2019

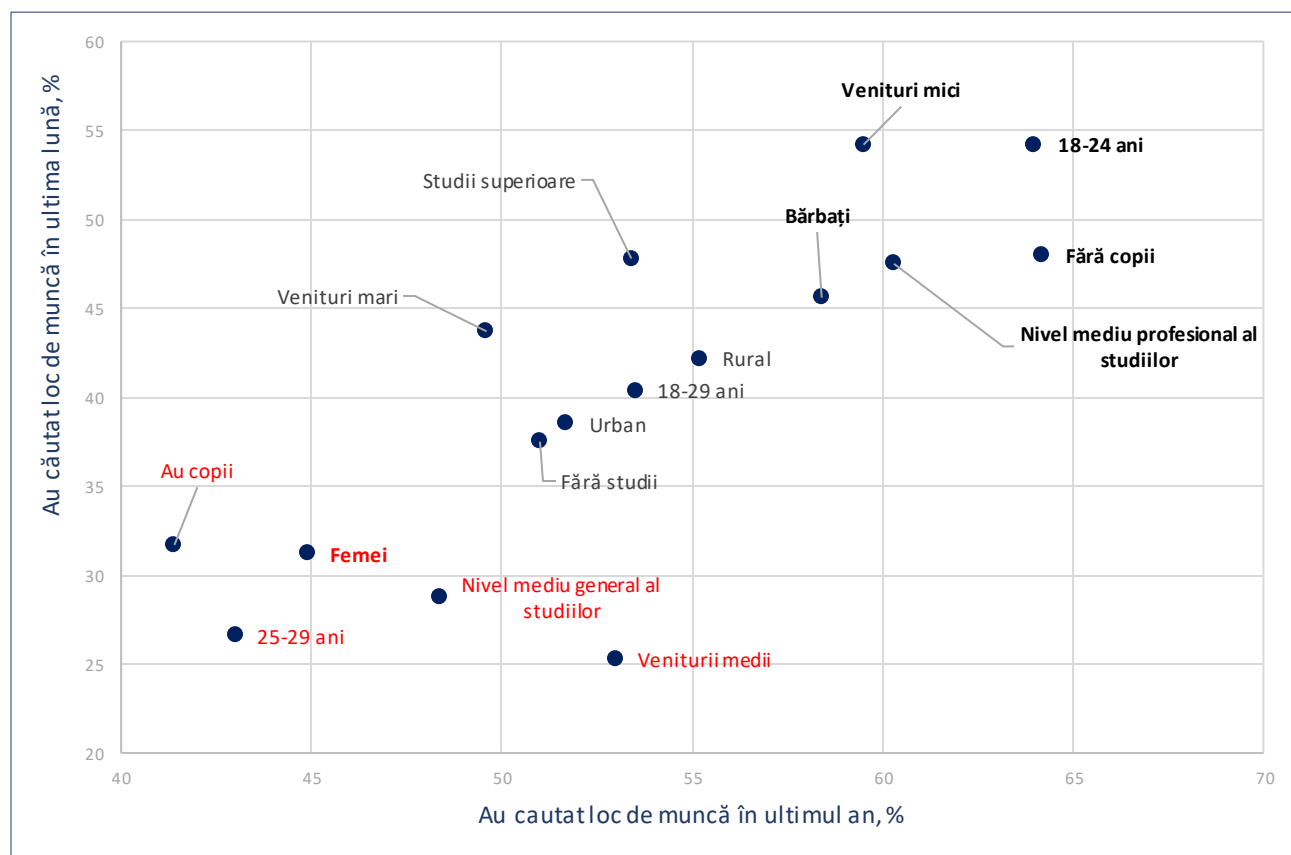
ACCESUL LA ANGAJARE

Există inegalități clare în ceea ce privește nivelul de inactivitate a persoanelor tinere. O primă caracteristică prin care se manifestă inegalitatea în ceea ce privește nivelul de inactivitate se referă la perspectiva de gen. Putem observa că pentru femei, în special pentru cele din mediul urban, rata de inactivitate, indiferent de grupul de vârstă, este mai înaltă, comparativ cu bărbații atât din mediul rural, cât și cel urban. Chiar dacă inactivitatea pe piața muncii reduce veniturile gospodăriilor, aceasta persistă în rândul femeilor. Diferența de gen este o urmare a responsabilităților de îngrijire ale femeilor, comparativ cu bărbații pentru care principalul motiv de inactivitate se referă la migrațiune. Diferența dintre femeile din mediul rural și cele din mediul urban se explică prin doi factori: (a) în localitățile sătești există mai puține oportunități de angajare; (b) mai multe femei din mediul rural locuiesc în gospodării în care un membru al familiei (bărbatul) este implicat în migrația de muncă.

F30. Indicatori cu privire la inactivitatea tinerilor pe piața muncii
Sursa: Studiul Generații și Gen, Biroul Național de Statistică

Perspectiva de gen, prezența copiilor și veniturile explică disponibilitatea tinerilor de a căuta un loc de muncă. Perioadă medie de aflare în afara pieței muncii pentru un bărbat cu vârsta de 18-29 ani este de 1.6 ani, comparativ cu 2,5 ani pentru o femeie. Totodată, o femeie din același grup de vârstă, dar care are copil, se află în afara pieței muncii în mediu 2,8 ani, iar o femeie fără copil – 1,1 ani. Această perspectivă trebuie înțeleasă și abordată în intervențiile de politică publică. Atât timp cât femeile cu copii nu vor avea acces la servicii de îngrijire de calitate, acestea nu vor fi disponibile să revină pe piața muncii. O altă perspectivă care trebuie considerată este cea a bărbaților vulnerabili, în special a celor din gospodăriile sărace, din mediul rural. Deși se pare că aceștia sunt destul de interesați de a munci (a se vedea figura 31), perioada medie în afara pieței muncii este destul de mare – 2,3 ani pentru bărbații din gospodăriile sărace și 3,2 ani pentru bărbații din zonele rurale. În acest sens, modelul de intervenții de politici publice trebuie să fie unul diferit, unul care să abordeze dezvoltarea competențelor profesionale, deoarece o parte semnificativă dintre acești tineri au un nivel minim de pregătire, dar și a oportunităților de angajare decentă și sigură în zonele rurale, deoarece mulți dintre ei recurg la migrația circulară sau sunt ocupați pe cont propriu în agricultură.

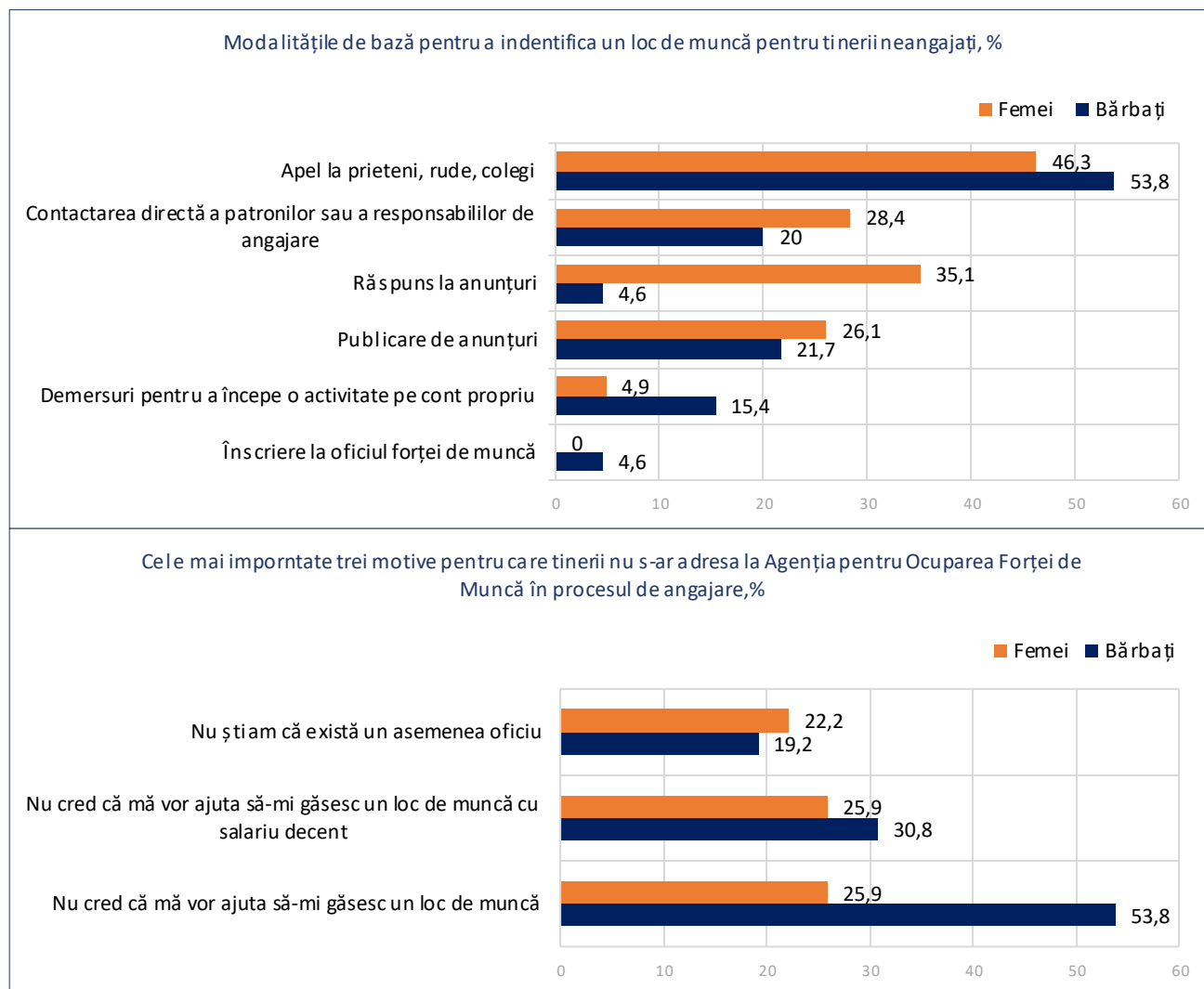

F31. Motivația de a căuta un loc de muncă, %

Sursa: Sondaj CPD realizat în rândul persoanelor neangajate, 2019

Modul în care tinerii caută un loc de muncă variază. Bărbații apelează la metode informale de căutare a unui loc de muncă mult mai frecvent, comparativ cu femeile tinere. Spre exemplu, mai multe femei tind să răspundă la anunțurile de angajare sau să contacteze direct responsabili de angajare. Bărbații, însă, tind să apeleze la cunoștințe sau să înceapă o activitate antreprenorială pe cont propriu. Deși aproximativ 8% dintre tinerii cu vârsta cuprinsă între 18-29 ani declară că au beneficiat de serviciile Agenției pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), doar 4,6% din bărbați ar apela la ANOFM în procesul de căutare a unui loc de muncă. În același timp, în pofida faptului că aproximativ 10,7% din femei declară că au beneficiat de serviciile ANOFM, nici una nu ar dori să apeleze la serviciile acesteia. Se pare că serviciile oferite de către ANOFM nu sunt percepute ca fiind relevante pentru majoritatea tinerilor și tinerelor (a se vedea figura 32), iar aproximativ 20% dintre tineri nu

cunosc despre serviciile prestate de Agenție. Un alt factor care merită a fi cercetat suplimentar se referă la modul în care tinerii și tinerele din mediul urban și rural beneficiază de serviciile ANOFM. Astfel, doar 4% din tinerii din mediul rural au interacționat cu ANOFM, comparativ cu 10,5% dintre tinerii din mediul urban. În cazul femeilor, situația este inversă, doar 5,7% din tinerele din mediul urban au beneficiat de serviciile ANOFM, comparativ cu 13,4% din mediul rural.

F32. Modalitățile prin care tinerele și tinerii neangajați caută un loc de muncă și motivele de bază pentru care aceștia nu apelează la serviciile ANOFM

Sursa: Sondaj CPD realizat în rândul persoanelor neangajate, 2019

IMPLICAȚIILE STRATEGIEI NAȚIONALE DE OCUPARE A FORȚEI DE MUNCĂ 2017-2021 ASUPRA TINERILOR NEET

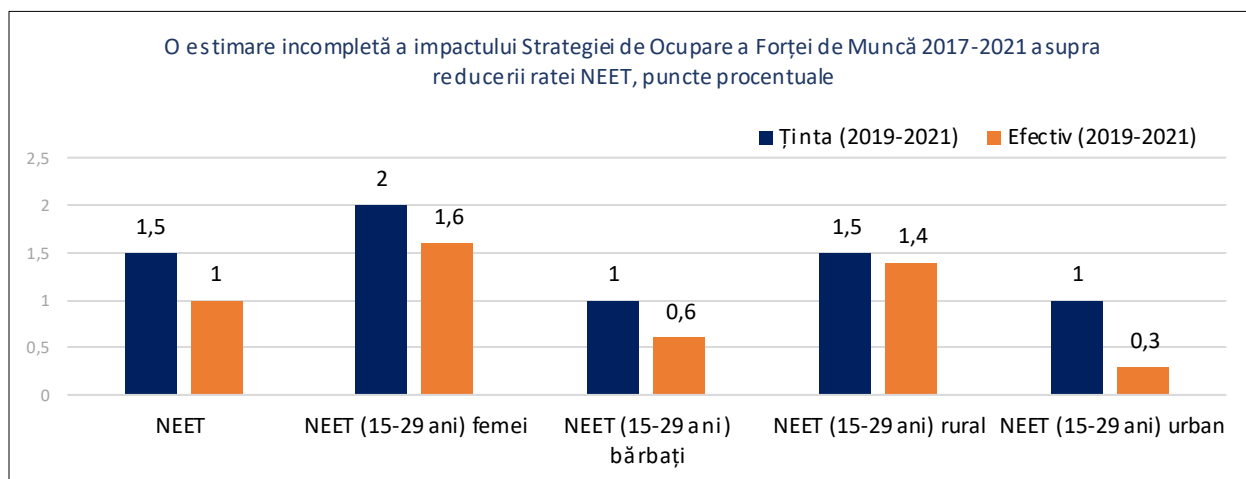
Strategia Națională de Ocupare a forței de muncă 2017-2021 a priorizat grupul de tineri NEET. Strategia a presupus realizarea a patru priorități strategice relevante din perspectiva tinerilor NEET:

- (1) Crearea oportunităților de angajare formală, nondiscriminatorie și productivă – această prioritate se referă la dimensiunea de angajabilitate a tinerilor. Este relevantă deoarece presupune crearea locurilor de muncă în zonele rurale și micile urbe și reducerea ocupării informale, aspecte care rezonează cu problematica tinerilor NEET, ținând cont că ponderea acestora este mai mare în zonele rurale și că o parte semnificativă a muncii informale este realizată de către tineri;
- (2) Dezvoltarea capitalului uman pentru șanse sporite de angajare – această prioritate se referă la partea legată de accesul la studii și programe de instruire, acestea fiind de maximă relevanță pentru grupul de tineri;
- (3) O mai bună guvernare a pieței muncii – se referă atât la dezvoltarea serviciilor individualizate de ocupare, cât și la dezvoltarea capacităților instituțiilor care reglementează și prestează servicii pe piața muncii;
- (4) Valorificarea potențialului migrației pentru dezvoltarea durabilă – este relevantă pentru grupul de tineri NEET deoarece limitarea posibilităților de migrațiune de muncă ar duce la o creștere semnificativă a ponderii tinerilor NEET, în special în rândul bărbaților.

În context național, țintele cu privire la tinerii NEET puteau fi mai ambițioase. Strategia a stabilit o listă de ținte majore pentru anul 2021, în comparație cu anul 2017. Printre aceste ținte se regăsesc și unele legate de tinerii NEET – reducerea ponderii tinerilor NEET pentru grupul de vârstă 15-29 de ani, în funcție de gen și mediu de reședință. Totodată, putem menționa că, ținând cont de rata înaltă a tinerilor NEET, nivelul țintit de reducere a ponderii tinerilor NEET este destul de mic – de doar 2,5 puncte procentuale în 2021, comparativ cu 2017. Spre exemplu, Planul de Acțiuni pentru Pilonul European al Drepturilor Sociale, propus de Comisia Europeană în martie 2021, urmat de declarația de la Summit-ul social de la Porto din mai 2021, a introdus ținta de reducere a ratei NEET de la 12,6% (2019) la 9% până în 2030.

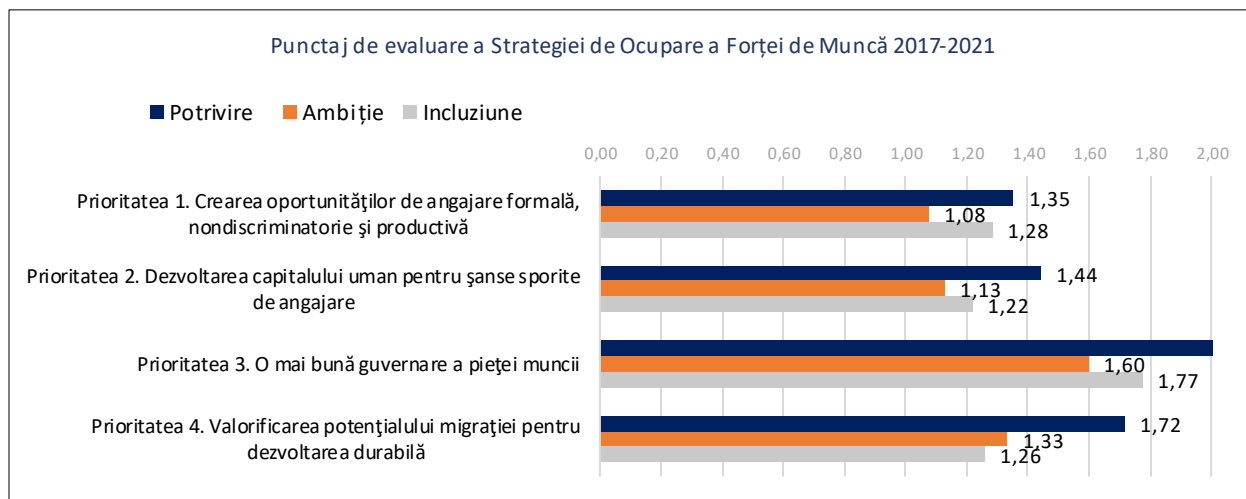
Impactul Strategiei asupra tinerilor NEET este incert și dificil de măsurat. O analiză de impact ar trebui să ne răspundă la două întrebări de bază: (i) dacă rezultatele anticipate s-au realizat și (ii) în ce măsură intervențiile din cadrul documentului de politică publică au contribuit la realizarea rezultatului. Aceste date lipsesc în cadrul Strategiei. Deși documentul de Strategie presupune realizarea unor ținte de bază (menționate mai sus), utilitatea acestora este redusă, întrucât Biroul Național de Statistică a introdus ajustări la numărul populației și, respectiv, a ajustat indicatorii cu privire la tinerii NEET. Astfel, nu putem compara indicatorii NEET prevăzuți în Strategie cu indicatorii NEET oferți în prezent de către BNS. Figura 33 oferă un potențial compromis incomplet, prin care se măsoară *nivelul* de reducere a ratei NEET atât în cadrul Strategiei, cât și în datele oferite de către BNS. Putem observa că nivelul de reducere a ponderii tinerilor NEET este mai mic în raport cu țintele planificate²⁰. Trebuie să subliniem că această analiză este incompletă, întrucât compararea țăintelor din document cu datele efective nu permite să înțelegem impactul pandemiei, impactul altor crize sau a altor politici asupra tinerilor NEET. Deși Strategia oferă ținte de bază, aceasta nu oferă ținte pentru celelalte tipuri de intervenții (la nivel de priorități, la nivel de obiective specifice sau direcții strategice).

²⁰ Comparația este realizată începând cu anul 2019, deoarece din acest an sunt disponibile datele revizuite oferite de către Biroul Național de Statistică

F33. Estimare incompletă a impactului Strategiei de Ocupare a Forței de Muncă 2017-2021 asupra tinerilor NEET
Sursa: Calculele autorilor în baza datelor BNS și datelor oferite de documentul Strategiei

Deși la nivel strategic SNOFM a abordat tinerii NEET, la nivelul Planului de acțiuni angajamentul a fost mai puțin ferm. Pentru a înțelege modul în care Strategia a abordat problematica tinerilor NEET am evaluat planul de acțiuni din cadrul Strategiei în baza a trei dimensiuni: (i) *Potrivirea* – în ce măsură intervențiile propuse reprezintă cel mai adecvat efort pentru a reduce rata NEET; (ii) *Ambiția* – cât de ambițioase sunt intervențiile propuse în termeni de resurse, perioada de implementare, număr de beneficiari, natura schimbărilor propuse, etc.; (iii) *Incluziunea* – modul în care intervențiile propuse abordează inegalitățile de gen, dizabilitate sau inegalitățile rural/urban. Evaluarea a permis acordarea unui punctaj care variază de la 0 (rezultat prost) la 4 (rezultat bun). Figura de mai jos ilustrează punctajul pentru fiecare prioritate strategică și fiecare dimensiune de evaluare. Putem concluda că planul de acțiuni, cu unele excepții, nu a oferit premise pentru reducerea ponderii tinerilor NEET. Deși sunt propuse intervenții potrivite, acestea adesea nu sunt ambițioase sau incluzive. În pofida faptului că sunt propuse intervenții legate de incluziunea tinerilor și a persoanelor cu dizabilități, acestea nu sunt suficient de ambițioase, iar perspectiva egalității de gen este abordată la nivel generic, fără a ținti factorii cauzali legați de povara îngrijirii ca factor determinant în cazul femeilor NEET.

F34. Punctaj de evaluare a Strategiei de Ocupare a Forței de Muncă 2017-2021
Sursa: Calculele autorilor

O ABORDARE INCLUZIVĂ A RĂSPUNSULUI DE POLITICI. RECOMANDĂRI

Preocuparea pentru tinerii NEET este relativ recentă pentru autoritățile din Moldova. Indicatorul rata tinerilor NEET a fost pentru prima dată introdus în Strategia Națională privind Ocuparea Forței de Muncă pentru anii 2017–2021, ceea ce constituie un pas important în monitorizarea acestui fenomen. În 2020, Guvernul Republicii Moldova a înregistrat [un proiect de lege](#) prin care se introduce conceptul de „tineri NEET” și a prevederilor privind serviciile de identificare a acestora. Proiectul intervine în trei legi: Legea nr.105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurare de șomaj; - Legea nr.140/2011 privind Inspectoratul de Stat al Muncii; - Legea nr.131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător. Astfel tinerii NEET au fost recunoscuți de către autorități ca persoane care au nevoie de suport din partea statului.

În Republica Moldova există un cadru de politici menit să asigure incluziunea tinerilor NEET în câmpul muncii și în sistemul educațional. Actualmente, principalul act normativ guvernamental în ceea ce ține de abordarea tinerilor NEET este [Strategia Moldova 2030](#), care prin Prioritatea: Economia durabilă și incluzivă, în special Obiectivul: Creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților economice, include un angajament direct și anume ”Sustținerea tinerilor, în special a celor din zonele rurale, în afirmarea profesională, prin stimularea ocupării acestora, consilierea profesională și încurajarea creșterii în carieră, în special a tinerilor care nu sunt pe piața muncii, în sistemul educațional și nu beneficiază de instruire (tinerii NEET)”. În acest context, [Programului de ocupare a forței de muncă pentru perioada 2022-2026](#), care se aliniază obiectivelor trasate în Strategia Moldova 2030, are drept scop de a îmbunătăți situația de pe piața muncii din Republica Moldova prin diminuarea ratei de inactivitate și creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă și a calității muncii, sporirea productivității, competitivității și capacității de angajare a forței de muncă și asigurării unui grad mai ridicat de integrare a grupurilor vulnerabile (persoane cu dizabilități, foștii și actualii deținuți, NEET, migranți, minorități etnice etc.) în piața muncii.

Alte două documente strategice naționale care integrează incluziunea tinerilor, în special cei din grupurile vulnerabile sunt: [Strategia Tineret 2030](#) și [Strategia Educația 2030](#). Prin activitățile incluse în *Strategia Tineret 2030*, autoritățile își propun activizarea tinerilor NEET și a celor cu necesități speciale. Cu privire la *Strategia Educația 2030*, a fost inclus un obiectiv specific 1.13. Asigurarea revenirii tinerilor din grupul NEET la studii în diferite forme, astfel încât până în anul 2025 rata tinerilor NEET din categoria de vârstă 15-29 de ani să constituie cel mult 23%. **Trebuie de menționat că ambele documente încă nu au fost aprobate de către Guvernul Republicii Moldova.**

La nivel conceptual politicile existente sunt destul de comprehensive și abordează incluziunea tinerilor NEET. Este de apreciat angajamentele asumate de către autoritățile cu privire la asigurarea incluziunii tinerilor NEET în câmpul muncii și sistemul educațional. Cadrul de politici descris anterior include o abordare multidimensională, bazată pe necesitățile tinerilor NEET. La nivel conceptual, aceste propuneri ar fi destul de eficiente pe termen lung. Cu toate acestea, măsurile incluse în documentele menționate anterior, nu țin cont de diversitatea tinerilor NEET. Astfel nu regăsim propuneri ce ar avea un impact asupra celor 3 categorii de tineri NEET incluși în această analiză ca fiind cei mai vulnerabili și anume tinerii NEET care îngrijesc de familie, a celor care au un loc de muncă peste hotare sau intenționează să plece și tinerii NEET cu dizabilități.

DOMENII DE INTERVENȚIE

Pentru a oferi tinerilor mai multe oportunități în educație sau pe piața muncii și pentru a le permite să participe pe deplin în toate aspectele vieții sociale este nevoie de o abordare care să țină cont de diversitatea acestora. Măsurile propuse în acest compartiment au fost elaborate prin prisma incluziunii educaționale și ocupaționale a tinerilor NEET, reieșind din cauzele care au determinat acest statut. Astfel, reieșind din cadrul normativ și legislativ actual și ținând cont de constatările acestei analize, intervențiile propuse pot fi grupate în trei arii majore: **(i)** măsuri pentru flexibilizarea sistemului educațional, **(ii)** măsuri pentru accesibilizarea spațiilor și **(iii)** măsuri pentru sporirea prezenței băieților în sistemul educațional.

MĂSURI PENTRU FLEXIBILIZAREA SISTEMULUI EDUCAȚIONAL

I. Asigurarea flexibilității programelor de studii

Flexibilitatea programelor de studii se referă la posibilitatea persoanelor care studiază sau intenționează să studieze să-și adapteze calea de învățare la interesele și necesitățile proprii. Actualmente, conform legislației în vigoare în domeniul educațional, tinerii au opțiuni limitate privind durata studiilor și modul de a studia. Spre exemplu, în cazul studiilor universitare, tinerii au doar două opțiuni de studii: cu prezență la zi sau frecvență redusă. Practica internațională indică faptul că flexibilizarea programelor de studii diminuează abandonul acestora. Astfel, flexibilitatea programelor de studii ar oferi posibilitate tuturor de a beneficia fie de o perioadă mai lungă pentru a finaliza studiile, fie de opțiunea de a participa la cursuri predate prin metode alternative/hibride (de exemplu, învățarea la distanță), fie de alte metode ce pot fi utilizate în scopul alinierii cât mai potrivite la necesitățile doritorilor de a face studii. Acestea ar putea include: (i) împărțirea programelor în unități sau module pentru a permite migrarea în cadrul sistemului educațional, (ii) oferirea de oportunități de transfer de credite sau recunoașterea învățării anterioare, (iii) introducerea posibilității de a participa la cursuri de seară sau de a participa la cursuri cu fracțiuni de normă și (iv) acces la metode de predare individualizate. Totodată, aceste opțiuni ar fi relevante și pentru persoanele care emigrează, inclusiv în scop de muncă. Flexibilitatea programelor educaționale (de specialitate, superioare etc.) ar reprezenta o oportunitate pentru tineri, dar și pentru adulți, de a se încadra în procesul de învățare pe tot parcursul vieții.

II. Adaptarea locului de studii la necesitățile părinților cu copii de vârstă preșcolară

Actualmente, cadrul legislativ permite instituțiilor de învățământ crearea serviciilor de îngrijire a copiilor la locul de studii. La finele anului 2022, autoritățile au aprobat o inițiativă de a reglementa printr-o lege specială serviciile alternative de îngrijire a copiilor cu vârsta de până la 3 ani, ce includ: a) servicii alternative de îngrijire a copiilor, organizate de angajator la locul de muncă; b) servicii alternative de îngrijire individualizată a copiilor; c) servicii alternative de îngrijire a copiilor de tip familial. Conform prevederilor inițiale, servicii alternative de îngrijire a copiilor puteau fi create la locul de muncă doar pentru persoanele angajate. Ulterior aceste prevederi au fost extinse, astfel încât atunci când angajatorul care oferă servicii alternative de îngrijire a copiilor este o instituție de învățământ, de aceste servicii pot beneficia inclusiv copiii elevilor/studentilor

încadrați la studii în entitățile respective. Această prevedere a fost introdusă cu scopul de a asigura accesul la educație pentru femeile NEET, care au în îngrijire copii de vârstă ante preșcolară. Deși, reglementările legislative permit instituțiilor de învățământ să amenajeze spații pentru copiii mici ai angajaților/angajatei sale, precum și pentru elevii/studentii încadrați în sistemul educațional, sunt necesare măsuri adiționale care să încurajeze instituțiile educaționale și care să le asigure suport.

Astfel, pentru a stimula instituțiile de învățământ, se recomandă acordarea de subvenții pentru a acoperi o parte din costurile suportate de către acestea în procesul de creare/amenajare a spațiilor de îngrijire. Subvenții ar putea fi acordate și pentru angajatorii/angajatoarele care creează astfel de spații pentru copii salariaților/salariatelor. Drept exemplu ar putea servi mecanismul de subvenționare a angajatorilor care au adaptat locul de muncă pentru încadrarea persoanelor cu dizabilități în câmpul muncii.

Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă realizează trei programe de subvenționare a angajatorilor cu scopul angajării și reintegrării persoanelor din categoriile care necesită suport suplimentar pe piața muncii, inclusiv persoane cu dizabilități: (i) Subvenționarea locurilor de muncă pentru angajarea șomerilor care necesită suport suplimentar pe piața muncii, inclusiv a persoanelor cu dizabilități; (ii) Subvenționarea pentru crearea sau adaptarea locurilor de muncă pentru persoanele cu dizabilități; (iii) Subvenții pentru susținerea proiectelor de inițiativă locale. Angajatorii care creează sau adaptează un loc de muncă pentru persoane cu dizabilități și angajează, cu o durată de cel puțin 18 luni, persoane cu dizabilități, înregistrate cu statut de șomer, beneficiază de compensarea parțială a costurilor de creare sau adaptare a locului de muncă: 50% în cazul angajării persoanelor cu dizabilități medii, 75% în cazul angajării persoanelor cu dizabilități accentuate și severe. Mărimea subvenției nu poate depăși cuantumul a 10 salarii medii lunare pe economie pentru anul precedent pentru fiecare loc de muncă creat sau adaptat.

Acordarea de mini granturi pentru acoperirea costurilor de creare și amenajare a spațiilor de îngrijire a copiilor ca măsură de suport a instituțiilor educaționale. Granturile pot fi acordate de către autorități fie în cooperare cu partenerii de dezvoltare, fie din propriile resurse. Recent, Ministerul Muncii și Protecției Sociale a elaborat un Program Național de extindere a serviciilor de îngrijire a copiilor, care include 3 tipuri de intervenții majore: (i) extinderea serviciilor de creșă publice; (ii) crearea a trei tipuri de servicii alternative de îngrijire a copilului; (iii) extinderea creșelor private. În cadrul programului sunt prevăzute activități de grantare a angajatorilor publici și privați pentru a crea spații de îngrijire la locul de muncă. Ca parte a acestui program complex, se recomandă includerea instituțiilor de învățământ ca beneficiare de grant pentru crearea spațiilor de îngrijire. În acest sens, este necesară introducerea precondiției ca ¼ din numărul total de instituții publice susținute prin acordarea de granturi să fie instituții de învățământ.

Instituirea obligației pentru instituțiile de învățământ de a crea servicii de îngrijire la locul de studii. Această măsură prevede ca instituțiile de educație care au înregistrați la studii cel puțin 5% din numărul total de studenți din țară, să fie obligate prin lege să creeze spații pentru copiii elevilor/studentilor care își urmează studiile în instituția respectivă.

III. Vouchere pentru servicii de îngrijire a copiilor acordate tinerilor NEET care se încadrează pe piața muncii sau în studii

Recomandarea dată vine să abordeze în mod prioritar ponderea sporită a tinerelor NEET, care se retrag din educație sau de pe piața muncii din cauza responsabilităților de îngrijire. Acest supliment presupune o plată adițională pentru tinerii/tinerele NEET cu copil/copii cu vârsta de până la trei ani, care se înscriu și finalizează programe de studii acreditate sau se angajează la locul de muncă. Astfel, drept suport, se recomandă ca autoritățile să acopere parțial costurile pentru serviciile de îngrijire a copilului, în cazul în care instituția de învățământ sau angajatorul nu asigură un astfel de serviciu în incinta instituției sale.

MĂSURI PENTRU ACCESIBILIZAREA SPAȚIILOR

Accesibilitatea este o condiție a incluziunii veritabile a persoanelor cu dizabilități. Nivelul de incluziune a persoanelor cu dizabilități este direct proporțional cu măsura în care acestea pot să se deplaseze de la domiciliu la o instituție de educație sau la un loc de muncă de sine stătător, poate să își desfășoare activitatea folosind tehnologii asistive adecvate, au acces la alte servicii publice furnizate de către autorități ș.a. Pentru a fi asigurate toate aceste condiții sunt necesare măsuri suplimentare.

I. Desemnarea unei instituții responsabile de evaluarea condițiilor de accesibilitate existente

Problemele de accesibilitate constituie principalul impediment pentru tinerii cu dizabilități în antrenarea în studii profesionale, stagii de pregătire și încadrare în câmpul muncii. În pofida prevederilor legale existente, mediul public din Republica Moldova continuă a fi inaccesibil pentru persoanele cu dizabilități. Art. 17 alin. (1) din [Legea Nr. 60](#) privind Incluziunea Socială a Persoanelor cu Dizabilități (Capitolul III ACCESIBILITATEA) stipulează următoarele: [...] *autoritățile publice centrale și locale, [...] evaluează situația în domeniu și întreprind măsuri concrete pentru a facilita accesul persoanelor cu dizabilități, în condiții de egalitate cu ceilalți, la mediul fizic, la transport, la informație și la mijloacele de comunicare, inclusiv la tehnologia informației și la comunicațiile electronice, la alte utilități și servicii deschise sau furnizate publicului, atât în localitățile urbane, cât și în localitățile rurale, în conformitate cu normativele în vigoare.* În același timp, obiectivul 6 al [Programului Național de Incluziune Socială a Persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022](#) - Asigurarea accesibilității la infrastructură, la transporturi, la informație și comunicații pentru persoanele cu dizabilități - presupune următoarele acțiuni: [...] *efectuarea de către fiecare instituție publică a evaluării gradului de accesibilitate a infrastructurii, în baza unui chestionar tehnic elaborat și aprobat de către autoritățile responsabile de domeniul construcțiilor.* În pofida acestor prevederi, condițiile stipulate nu sunt pe deplin respectate, astfel persoanele cu dizabilități rămânând în afara diferitor oportunități socio-economice. Mai mult decât atât, în RM nu există o instituție abilitată responsabilă de evaluarea condițiilor de accesibilitate existente.

II. Ajustarea cadrului legal pentru a desemna agentul constatatator pentru cazurile de nerespectare a prevederilor legislației și normativelor în construcție

Codul Contravențional al Republicii Moldova²¹ prevede o serie de sancțiuni pentru nerespectarea condițiilor de accesibilitate, după cum urmează: (i) **Art. 71¹.** *Discriminarea privind accesul la serviciile și bunurile disponibile publicului: Orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, bazată pe criteriu de [...] dizabilitate, [...] sau pe orice alt criteriu, manifestată în domeniul accesului persoanelor la serviciile oferite de autoritățile publice, la cele de asistență medicală, reabilitare medicală și la alte servicii de sănătate, la serviciile de protecție socială, bancare și financiare, de transport, culturale și de agrement, de vânzare sau de închiriere de bunuri mobile sau imobile, precum și la alte servicii și bunuri disponibile publicului, dacă fapta nu constituie infracțiune, se sancționează [...];* (ii) **Art. 177 (2)** *Încălcarea legislației și documentelor normative în construcții manifestată prin: g) neasigurarea amenajării adecvate, conform normativelor în vigoare, a clădirilor, instalațiilor și încăperilor, [...] pentru a asigura accesul și folosirea lor de către persoanele cu dizabilități; se sancționează [...].* Deși, potrivit cadrului legal, nerespectarea condițiilor de accesibilitate sunt pasibile de sancțiune, nu este clar cine este agentul constatatator pentru cazurile de nerespectare a prevederilor legislației și normativelor în construcție.

²¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133257&lang=ro#

III. Elaborarea unui Plan Național de accesibilizare a instituțiilor publice

Deși, conform Legii Nr. 121 din 25-05-2012 cu privire la Asigurarea Egalității²² și Legii Nr. 60 din 30-03-2012 privind Incluziunea Socială a Persoanelor cu Dizabilități²³ (art. 8), este interzis orice fel de discriminare a persoanelor cu dizabilități luând în considerare toate aspectele vieții sociale, tinerii cu dizabilități continuă a avea mai puține șanse decât tinerii cu abilități depline, în ceea ce privește accesul la studii, câmpul muncii și viața socială. Condițiile precare de accesibilitate în clădiri, transport public și lipsa serviciilor de suport limitează șansele tinerilor cu dizabilități de a se integra în viața socio-economică. Potrivit Raportului generalizat privind inventarierea instituțiilor publice și de menire socială existente, din cele 5 137 de obiecte supuse inventarierii sub aspect de accesibilitate, 3 440 nu sunt adaptate sau nu corespund normelor²⁴. Datele publicate de către Asociația Obștească Motivația, prin [Harta Accesibilității](#), din cele 3763 de instituții evaluate majoritatea sunt fie inaccesibile, fie parțial accesibile. Astfel elaborarea unui Plan Național de Accesibilizare, care va începe cu obligativitatea ca fiecare instituție să realizeze un audit al condițiilor de accesibilitate, iar în baza rezultatelor să elaboreze un plan de accesibilizare intern al instituției pe termen de 2-3 ani, precum și obligativitatea de a raporta anual pe progresul legat de accesibilizarea instituției. Acest lucru va permite identificarea resurselor financiare necesare pentru a accesibiliza toate instituțiile publice.

MĂSURI PENTRU SPORIREA PREZENȚEI BĂIEȚILOR ÎN SISTEMUL EDUCAȚIONAL

I. Elaborarea și aprobarea unui Program național privind creșterea nivelului de implicare a băieților în sistemul de învățământ

Conform Băncii Mondiale²⁵, un program național sau un cadru strategic ar putea ajuta la extinderea programelor care sunt orientate pentru a soluționa această inegalitate. Acestea reprezintă și un pilon pentru advocacy și presiune care va crește gradul de conștientizare cu privire la amploarea problemei într-o țară. De asemenea, un program național va permite atât monitorizarea evoluției fenomenului dat, cât și va servi drept bază pentru concentrarea eforturilor în acest sens.

II. Instituirea unui mecanism național privind identificarea tinerilor care sunt cu risc înalt de a părăsi sistemul de învățământ

În vederea prevenirii fenomenului NEET, este indispensabilă instituirea un mecanism național consolidat de identificare și abordare a tinerilor predispuși să-și întrerupă studiile sau, după finalizarea acestora, să se afle în dificultatea de a se integra pe piața muncii. Pentru a identifica acest potențial grup de tineri, se recomandă a fi dezvoltat un instrument, pentru a fi aplicat în fiecare instituție de învățământ, preponderent în clasele liceale, care va conține un set de indicatori prin prisma cărora se va aprecia gradul de risc al tânărului, datele colectate fiind sistematizate într-un sistem electronic național.

²² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106454&lang=ro#

²³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133226&lang=ro#

²⁴ <http://www.parliament.md/LinkClick.aspx?fileticket=EuMfL%2F8dN4o%3D&tabid=202&language=ro-RO>

²⁵ <https://documents1.worldbank.org/curated/en/11104164461110155/pdf/Educational-Underachievement-Among-Boys-and-Men.pdf>

III. Elaborarea unui set de intervenții individualizate menite să sporească participarea în educație a tinerilor aflați în grup de risc NEET

În vederea oferirii suportului individualizat pentru fiecare tânăr, la nivel de cadru legislativ, se recomandă a fi aprobate următoarele intervenții, dar nu se limitează la: (i) *oferirea unui suport financiar* – acesta se referă la o plată nerambursabilă pentru tinerii care se află într-o situație de vulnerabilitate: atât pentru școlari, pe care povara financiară îi predispune la abandon, din neputința de a acoperi cheltuielile zilnice de procurare a rechizitelor, hainelor, transport, cât și pentru tinerii care doresc să studieze în colegii sau școli profesionale, fapt ce implică, de regulă, cheltuieli adiționale pentru cazare; (ii) *supliment financiar pentru profesori* - ca urmare a identificării tinerilor aflați în grupul de risc, este importantă acordarea unui suport individualizat acestora. În acest sens, se recomandă ca fiecare tânăr aflat în grup de risc de abandon a studiilor să beneficieze de consiliere din partea unui pedagog, care va oferi suport în ceea ce privește orientarea acestuia, sporirea nivelului de motivare, monitorizarea tânărului etc. Pentru timpul alocat suplimentar, urmează a fi achitat un supliment financiar pedagogului implicat; (iii) *dezvoltarea platformelor de comunicare cu părinții* – întrucât adesea decizia părinților este decisivă în ceea ce privește participarea copiilor în educație, este imperativ ca instituțiile de învățământ să asigure un dialog permanent cu aceștia, îndeosebi cu părinții tinerilor identificați ca fiind în grupul cu risc înalt al abandonului. Acest efort ar urmări două obiective principale: a) informarea continuă privind progresele copiilor lor, dar și privind interesele profesionale ale acestora și b) motivarea acestora de a stimula proprii copii pentru a se implica în educație. Deși, în mare parte, aceste măsuri sunt orientate spre stimularea nivelului de implicare a băieților în educație, or băieții sunt cei mai predispuși de a abandona timpuriu studiile, acestea vor avea impact pozitiv și asupra fetelor.

DESPRE CENTRUL PARTENERIAT PENTRU DEZVOLTARE

Creat în anul 1998, *Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD)* este o instituție obștească, care își propune să contribuie la promovarea unui discurs integrator cu privire la problematica genurilor umane, statutul femeii și egalitatea de șanse pentru femei și bărbați. CPD se afirmă în calitate de structură neguvernamentală, care pledează pentru implementarea conceptului egalității de gen în toate domeniile vieții, promovarea politicilor publice în domeniu, abordarea problemelor ce țin de rolul femeii în societate și abilitarea acesteia, eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, fiind concomitent și un centru de documentare, informare și instruire pentru ONG-urile de profil și grupurile de inițiativă.

Scop. Dezvoltarea și consolidarea resurselor și mecanismelor de abilitare echitabilă a femeilor și bărbaților în vederea promovării egalității de gen în Republica Moldova prin susținerea unui demers coerent de influențare a politicilor.

Misiune. CPD promovează valorile egalității de gen, ca parte componentă a unei societăți deschise, în scopul consolidării unui parteneriat autentic de gen.

Viziune. CPD pledează pentru edificarea unei comunități cu perspective și oportunități egale pentru membrii/ele săi/sale, a unei societăți în care femeile și bărbații sunt cetățeni cu drepturi depline, capabili să soluționeze problemele în comun, să beneficieze în mod egal de noile oportunități și să se angajeze plenar în activități politice, economice și sociale.

ADRESA NOASTRĂ:

Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare
str. Armenească 13
Chișinău, MD-2012, Republica Moldova
Tel.: +(373 22) 23-70-89; 20-71-58
Tel./Fax: +(373 22) 20-71-57
www.progen.md
e-mail: cpd@progen.md